

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

พระโอรสองค์โต

กับ

สมเด็จพระราชินี

มีพระโอรส

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ

ร. ๙. ๑๖๖๓

ราชบัณฑิตยสถาน

พิมพ์โดยโรงพิมพ์อภัยสิทธิ์

กรุงเทพฯ

๑
๓๓๖.๘๓
๕

ก ๐๔๐๙๘ - ๗๐๔๐๙๙

ต. ๒๔๕

ธรรมจริยา เล่ม ๒

กรมศึกษาธิการ

พระไพศาลศิลปศาสตร์

กับ

ขุนอนุกิจวิจิตร

เปนผู้เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๕๐๐๐ ฉบับ

จ. ศ. ๑๒๒๒

ราคาเล่มละ ๒๕ สต.

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์อักษร นิต์

บางรัก กรุงเทพมหานคร

ก ๐๔๐๙๘

สารบัญ

บทที่		หน้า
๑	ความ ต่อาค	๑
๒	ความ ต่อาค (ต่อ บทที่ ๑)	๕
๓	ความ เพียร	๓๐
๔	ความ เพียร (ต่อ บทที่ ๓)	๓๕
๕	กิริยา เรียบร้อย	๒๐
๖	กิริยา เรียบร้อย (ต่อ บทที่ ๕)	๒๕
๗	อยู่ ใน ขั้ว มังคัม	๓๓
๘	อยู่ ใน ขั้ว มังคัม (ต่อ บทที่ ๗)	๓๖
๙	ตรง ต่อ เวลา	๔๒
๑๐	ตรง ต่อ เวลา (ต่อ บทที่ ๙)	๔๖
๑๑	ความ ซื่อ ตรง	๕๓
๑๒	ความ ซื่อ ตรง (ต่อ บทที่ ๑๑)	๕๖

บทที่		หน้า
๓๓	ความ กระหมัด กระหมี่	๖๐
๓๔	การ รักษาสมบัติอันเป็นสาธารณประโยชน์	๖๗
๓๕	กตัญญู	๗๕
๓๖	กรุณา ด้คว	๗๖
๓๗	ไม่ เพน คนใจ ขาด คั้น เค้น	๗๐
๓๘	รักชาติ	๗๗
๓๙	รักชาติ (ต่อ บทที่ ๓๗)	๗๓

กรรมกร

บทที่ ๑

ความ สอาด

๑ นาย ผ่อง ผู้เป็น พี่ ถูก แม่ ผีเสื้อ น้อง คอย
ว่ากล่าว ตีเตือน ว่าสกปรก อยู่เสมอ ตั้งที่ แจ้งอยู่
ในธรรมจริยาเล่ม ๑ นั้น ก็เพราะ นาย ผ่อง กลับ
จากโรงเรียน แล้วไม่ อาบน้ำ เล็ดกางเกง ที่ กำลัง
ชุ่มเหงื่อ ก็โยนทิ้งไว้ รุ่งขึ้น นาย ผ่อง ก็สวมไป
ได้อีก โดยไม่มีความรังเกียจ อย่างว่า แต่เท่า
นั้นเลย ถึงใคร ๆ จะเอาหมักป้ายที่ เลื้อ หรือ ที่
หนังสือเรียน นาย ผ่อง ก็หา โกรธไม่

๒ พอ ถึง เดือน เมษายน โรงเรียน ปิด (ฮอลิเด)
ตามฤกษ์ บิดา จึง พา นาย ผ่อง กับ แม่ ผีเสื้อ บุตร ทั้ง

สองไปพักอยู่กับนายสุขผู้เป็นลุง ซึ่งทั้งบ้าน
เรือนอยู่ที่ท้ายเกาะบางปอน เมื่อเตรียมเข้า
ของเสร็จแล้ว รุ่งขึ้นเวลาเช้าบิดาที่พาบุตรทั้ง
สองไปขึ้นรถไฟที่สะพานกรุงเทพ ฯ พอรถ
ไฟถึงสะพานบางปอน ก็พากันลงเรือจ้าง
ข้ามไปบ้านนายสุข

๓ เมื่อไปถึงแล้ว บิดาจึงนำบุตรทั้งสอง
ขึ้นไปกราบไหว้นายสุขผู้เป็นลุง แล้วต่างก็
ทักทายปราศรัยกัน ตามฉันทน์พี่น้อง นายสุขมี
บุตร ๔ คน เป็นชาย ๒ คน เป็นหญิง ๒ คน
นายสุขจึงให้บุตรทั้งสี่ ชวนนายผ่องกับแม่ ผีocht
ไปเที่ยวดูอะไรเล่นรอบบ้าน ฝ่ายข้างบิดา นาย
ผ่องกับนายสุข นั้นนั่งสนทนากันอยู่ ถ้ามถึง
ทุกข์และสุขแห่งกันและกัน ตามธรรมเนียม

๔ นายผ่องกับพี่ชายทั้งสองพากันไปเที่ยว

ทั้ง แต่ แม่ เมื่อตั่ง พุด เล่น อยู่ กับ พี่สาว ที่ ใน
เรือน นักเรียน ทุกคนทราบ อยู่ แล้วไม่ใช่หรือ
ว่า แม่ เมื่อตั่งเป็น เด็กไม่สวยไม่งาม แต่ ชอบสะอาด
เกลียด ชง ความสกปรกเป็นอย่างยิ่ง? เหตุฉะนั้น
เมื่อ แม่ เมื่อตั่ง พุด อยู่ กับ พี่สาว จึงพิศดูรูปร่าง
และ ท่าทาง ของ พี่สาวไป พลาง

๕ แม่ เมื่อตั่ง นึก ก่อน อยู่ในใจว่า “ พี่ทั้งสอง
นี้ดู หน้าตา ก็ พอใช้ แต่ ฉ่ำ นุ่ม ด้ำ ห่ม ช่าง กระไร
ดู สกปรกราวกับ ไม่ เคยซัก และ ช่าง ปล่อยหน้าไว้
จนเป็นมัน ไม่ล้างไม่ซัก สู้ แต่เราเป็นเด็กกว่า
ก็ไม่ได้ ดูที่ หรือ หน้า ต่าง เรือน ก็ บิด เสีย ออกมิด
ไม่เห็น เดือน เห็น ตัวนี้ จน อากาศอบ มีกลิ่นไอ
คลุ้งไป ทั้ง นั้น หยากไยก็ ปล่อยไว้ ให้จับ รุงรัง
อยู่ ตามฝา และตาม เพดาน ออก เต็มไป ”

๖ แต่ แม่ เมื่อตั่งเป็น เด็กมี อธิยา ศรัยดี จึงมี

ได้ปรึกษา ก่อน แะ เลย สักคำ เดียว แล้ว ก็แก้ง
โถงทำเป็นเดินไป เบ็ด หน้า ต่าง มอง ดูอะไร เล่น
แม่ เมื่อเห็น มด ชุมฝอย ใต้ หน้า ต่าง ที่ เกิด แทะ ใต้
ทั้ง อะไร ต่ออะไร สะสมไว้จน เป็นกองโต พอ ไล่
หน้าต่างออกไป ก็ ได้ กลืน ใจ ของ โส ไครก เหล่า นั้น เข้า
จุมูก แม่ เมื่อ คด ลัว จะ เกิด โรค จึง ปิด หน้า ต่าง เสีย
แล้วชวน พี่สาว ออกไปนั่ง เล่น ข้าง นอก

๗ แม่ เมื่อ นั่ง ไม่ ไคร่ สนิท ด้วย พ้น เป็น
ละออง ไป ทั้ง นั้น แต่ พี่สาว เคย ชื่น เสียด แล้ว จึง
นั่ง ได้ เป็น ปรกติ ปราศ จาก ความ ว่า คาน ต่าง ๆ
แม่ เมื่อ ทน ไม่ ได้ ต้อง ไป หยิบ ผ้า ชี รื้อ มา บัด
กวาด ละออง เสีย ให้ หมด ก่อน แล้ว จึง นั่ง ลง ได้
เรียบ ร้อย เพราะ แม่ เมื่อ เคย นั่ง แทะ พ้น กระดาน
ซึ่ง ขัด ถู จน แดง เป็น มัน อย่าง ที่ บ้าน ของ ตัว
นั้น เสมอ มา

คำที่ควร รู้ และ ควร สกตได้

วัง เกียจ. สะเตชัน. ปราศย์. ธรรมเนียม.
อชยา ศรีย. ปรกติ. ปราศจาก. ำคาน.
ผ้าขาว.

บทที่ ๒

ความสะอาด (ต่อ บทที่ ๑)

๙ ครั้นเวลาเย็น พี่น้อง พร้อม หน้า กัน ก็มา
นั่ง กิน อาหาร อยู่ที่ ะ เบียง เรือน นายสอง เปน
เด็กที่ไม่ อยากร ึ่งให้ เสีย เวลาคาน รืบ ๆ กิน
ให้ข่ม แล้ว ก็ไป วังเล่น ตาม เคย ฝ่าย แม่เผือก
จับ จาน จะ ตกเข้า เห็น ที่ ขอบ จาน เปน รอยนิ้ว
มือ เขื่อน มิน หม้อ ติด อยู่ ล้าง ยังไม่ หมด จับ
เข้า เห็นยว เหนอะ หนะ แม่เผือกก็เข้าไป ล้างเสีย
ใหม่แล้ว จึง ตกเข้า กิน

๙ พอจับช้อนจะตักแกง แม่เผือดนึกประหลาด
ใจจนเกือบจะพลั้งปากถามออกไปว่า “นี่ชุดได้
จากใต้ดิน หรือ จึง ดู ยอ ทำ น่าเกลียด ฉะนี้?”
แต่หาก แม่เผือด เป็นเด็กมีกิริยาดี จึง นั่งไว้ได้
ถาดชุปที่รองชาม กับเข้านั้น ถ้าไม่ พิศ ให้ ดี บาง ที่
จะพา กัน เข้าใจว่า ถาดทอง เหลือง เพราะ สนิม จับ
เกรอะ กรัง ปีต บัง สี เงิน เสีย เกือบ หหมด แล้ว ตก
ลง แม่เผือด ก็ ต้อง นั่ง ก้ม ก้ม ก้ม เข้า ไป จน กว่า จะ ชิม
แต่ นับ ว่า เป็น ครั้ง แรก ที่ แม่เผือด ได้ พบ ความ สกปรก
เช่น นี้

๑๐ นาย ผ่อง กับ แม่เผือด อยู่ บ้าน สูงๆ
ใต้ เจ็ด แปด วัน พี่ชาย พา นาย ผ่อง เที่ยว เล่น เพชริน
ไม่ ยาก กลับ บ้าน แต่ แม่เผือด ได้ ความ เด็ด
ร้อน ต่าง ๆ นา ๆ ยาก จะ กลับ บ้าน วัน แล้ว
วันแล้ว แต่ก็ หา ได้ แสดง ความ ไม่พอใจ ให้ ใคร

ทราบไม่ รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง บิตามีกิจธุระ จะ
ต้องรีบร้อนกลับกรุงเทพ ฯ จึงนำบุตรทั้งสอง
ไปลาลุงและพี่ทั้งสี่ แล้วก็ลงเรือไปขึ้นรถไฟที่
สะพานบางปิ่น

๑๑ พอถึงบ้าน นายผ่องเปิดเครื่องแต่ง
ตัวเสร็จแล้ว ก็ไปเที่ยวเล่นอะไร ๆ ตามเคย
แต่แม่เผลอไปหา มารดา เล่าเรื่อง that ไปเที่ยว
และเล่าถึงความสกปรกของบ้านลุง ตามที่ได้
เห็นมาแล้ว ให้มารดาฟังทุกประการ มารดา
จึงถามว่า “นี่เจ้าจะมีไปบ่นก่อน และให้ลุงได้ยิน
ตอกกระมัง แกจะมีโทษเอาหรือไม่?” แม่เผลอตอบ
ว่า “เปล่าจ๊ะ ! ฉันไม่ได้บ่นเลย เป็นแต่บ่นก่อน
อยู่ในใจเท่านั้น ว่าคนใจอย่างที่สุด”

๑๒ มารดาจึงว่า “อย่างนั้นซิ เป็นเด็ก
ต้องให้มีสัมมาคารวะจึงจะดี ถึงจะเห็นผู้

ใหญ่ทำสกปรกอย่างไร ก็ยังไม่ควร จะ ค่อนแคะ
ให้ผู้ใหญ่ได้ความอับอาย แต่ ตัวของเรา
นั้นทำให้ติดงอที่ใจได้เสมอได้ ก็เป็นการ ดีแล้ว
อย่าให้กลาย เป็น สกปรกไป อย่างเขาได้” มารดา
จึงเลยสั่งสอน แม่ เมื่อติดต่อกันไปว่า

๑๓ “คนเราที่เกิดความไข้เจ็บ ขอด แอด
ไม่ใคร่มีแรงนั้น ก็มักจะเป็น ด้วยการ รักษา ตัว
ไม่ดี รักษาบ้านเรือนไม่ดี คือไม่รักษา ความ
สะอาดโดยมาก คือ (๑) เนื้อตัวไม่ขัด สั
ปด้อยให้เหม็น แห้ง กรัง รัศตัวอยู่ ทำให้เกิด ครัน
ตัว (๒) ตัวสะอาด แต่เครื่องใช้หรือเครื่องแต่ง
ตัวไม่ซักฟอกให้สะอาด นุ่งห่ม เข้า ก็ยอม พาให้
สกปรกไปด้วย (๓) ที่อยู่ ถ้า สกปรก และ มีของ
โสโครก ก็ทำให้ อากาศที่ เรา หายใจเข้าไป นั้น
ไม่บริสุทธิ์ เพราะ มีกลิ่นไอคดๆ (๔) อ. ทาร

การกิน ถ้าไม่หมดจดหรือมีของ เสีย เจือปนอยู่ ด้วย
เมื่อกินเข้าไป ก็ทำให้ท้องเสีย คือให้ท้อง ชื่นหรือ
ปวดท้อง ลงท้องเป็นต้น สิ่งเหล่านี้ควร ต้องระวัง
ให้สะอาดให้ดี อยู่เสมอ

๑๔ “ เจ้า ก็เป็น คนรู้จัก ความสะอาด และ
เกลียดชัง ความสกปรก อยู่แล้ว แต่พี่ ของ เจ้า ยัง
โง่เขลา มาก ทว่าอย่างไร จึง จะทำให้ รู้จัก รักษา
ความสะอาดเสียได้ บ้าง ? ” แต่นั้น มา แม่เลือด
เห็น พี่ชาย ทำสกปรก เวลาไร ก็คอย ค่อนว่า อยู่
เสมอ จน นายผ่อง มีความอาย คอย ระวัง ตัว
ไม่ให้ น้อย ว่าเล็ก ว่าน้อยได้ ภายหลัง นายผ่อง
ก็คอย รู้จัก สะอาด ชื่น บ้าง ที่ละเล็ก ละน้อย นับว่า
ดีขึ้น กว่า แต่ก่อน

๑๕ นี่แหละ นักเรียน ทุกคน ควร จะเอา อย่าง

แม่เผือก ประพฤติ ตัวให้เหมือน แม่เผือกบ้าง
 จะได้ ชื่อ ว่า เป็นคน สอาด และ ความ สอาด นั้น ก็
 ย่อม ทำให้ ตัว สวยงาม ขึ้น ด้วยเหมือน กัน ทรง
 กับคำโบราณ ว่า “ ใ้งามเพราะ ชน คน งามเพราะ
 แต่ง ” คนใดที่ ปลดปล่อย ตัวให้สกปรก และ เสื้อผ้า
 ที่อยู่สกปรก ก็เหมือน หนึ่ง ปลดปล่อย ให้ ไรศภัย เติบ เข้า
 มาหา ตัว ดัง ที่ มารดา แม่เผือก สอนแม่เผือก ฉะนั้น

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกต ได้

อาหาร	พิษ	กรุง เทพ ฯ
ดื่ม มา คาระวะ	โสโครก	อากาศ
บริสุทธี	ไวศ ภัย	นี้ แหละ

๖
 บทที่ ๓

ความ เพียร

๑ คน ที่ ทำอะไร ไม่ สำ เร็จ แล้ว ละ เสีย ง่าย ๆ

ไม่คิด ขวนขวาย ตามผู้อื่น ที่เขารู้ และ หัด ทำ
 ต่อไป จน สำเร็จ นั้น เรียก ว่า เป็นคน ไม่ ตี ไม่ ไข่
 หรือ ? ไบรอน ท่าน เปรียบ เทียบ เป็น สุภาสิต ได้
 สอน เต็ม ว่า “ จง ฝน ทั้ง ให้ เป็น เติม ” สุภาสิต นี้
 หมาย ความ ว่า ถ้า จะ ทำ สิ่ง ไต ถึง จะ ต้อง ทำ
 เน้น นาน และ ลำบาก ยาก ยืน เพียง ไร ก็ ดี ก็
 ยัง ไม่ ควร ทอด ทั้ง เสีย ต้อง คิด อาน ทำให้ สำ เร็จ
 จง ได้

๒๒ การ เรียน วิชา ทำ ไหม จึง มี คน พากัน เบื่อ หน่าย
 และ ละ ทั้ง เสีย กลาง คัน ไต ยมา ก ? ก็ เพราะ การ
 เรียน วิชา เป็น การ ยาก อย่าง หนึ่ง เหมือน กัน เรียน
 แต่ ต้น กว่า จะ สำ เร็จ ได้ ต้อง การ เวลา หลาย ปี
 บาง ที่ ก็ ถึง หลายสิบ ปี และ คน ที่ คิด เบื่อ หน่าย
 ทั้ง เสีย แต่ กลาง คัน เช่น นั้น ก็ ย่อม เป็น ผู้ ที่ ยัง
 ไม่ รู้ จัก ฝน ทั้ง ให้ เป็น เติม จึง บัง เกิด ความ เบื่อ

หมาย ท้อ ถอย ^{ขึ้น} จะ ยก ตัว อย่าง ^{ขึ้น} มา เถา ให้ พัง
ตั้ง ^{ไป} นี้

๓ นาย เขียน เปน บุตร ท่าน ^{ผู้} ดี คน หนึ่ง
เมื่อ นาย เขียน ยัง ^{เยาว์} อยู่ ^{นั้น} มี ^{พี่} เลี้ยง ^{แม่} นม
คอย ถนอม กล่อม เกด ^{เลี้ยง} จะ เล่น จะ ทำ สิ่ง ใด ก็
ปล่อย ให้ ทำ ตาม ชอบใจ เสมอ แต่ ก็ ทำ ทำให้
สำเร็จ ด้วย ^{ฝีมือ} ตน เอง สัก ครั้ง เดียว ไม่ เมื่อ แรก
ลง ^{มือ} ทำ ^{ดู} ทำ ^{ก็} จะ ^{แข็ง} ^{ขึ้น} ทำให้ ^{ดี} ยิ่ง ^{ยวดย}
ที เดียว ภายหลัง ^{ก็} ^{เฉื่อย} ^{ชา} เข้า เลย ไม่ สำ เร็จ
ต้อง ทอด ทิ้ง ^{อยู่} ^{นั้น} เอง นาย เขียน ประพฤติ เปน
เช่น ^{นี้} มา จน ไต อายุ ถึง ๑๓ ปี บิดา จึง นำ ไป
ฝาก ให้ เรียน หนังสือ ที่ โรงเรียน

๔ นาย เขียน เปน เด็ก ที่ ไม่ เคย รู้ ^{จัก} ^{ตัว}
ก. ข. เลย แต่ ครู ^{ผู้} สอน มีความ ^{เฉลียว}ฉลาด
หา วิธี สอน ที่ พ้องใจ นาย เขียน ให้ เรียน จำ ^{ตัว} ก. ข.

ได้ โดยไม่รู้สีกว่า เรียน เหตุ ฉะนั้น จึง ทำ ให้
นาย เชียน หมั่น และ มี ความ ยาก เรียน มาก ขึ้น
ในไม่ก็เดือน ก็ จำ ทัว พยายาม และ อดได้ จึง
ประสม ตัว อ่าน ได้ เล็ก น้อย ด้วย แล้ว ต่อ มา
นาย เชียน ก็ เล่า เรียน มี ความ รู้ มาก ขึ้น เป็น ลำดับ

๕ ครั้น เรียน ๆ ไป นาย เชียน มา คิด
เห็นว่า “ การ เรียน วิชา นั้น ไม่มี ที่ สุด ยิ่ง เรา
ปัญญา ทึบ เช่น นี้ แล้ว เห็น จะต้อง เรียน จน แก่
จึง จะ สำเร็จ และ จึง จะ ออก ทำ การ หา เลี้ยงชีพ
ได้ ” เมื่อ นาย เชียน มา คิด เป็น เช่น นี้ ก็ ทำ ให้
มีความ ท้อถอย สิ้น ความ มานะ ทน ที่ ๆ เดียว ทั้ง
หน้า แต่ จะ ละ การ เรียน ไป หา ที่ ทำงาน เพื่อ รับ ผล
ประโยชน์ และ เพื่อ ให้ ได้ ชื่อ ว่า ตัว เป็น ผู้ ใหญ่
หมด การ เล่า เรียน แล้ว

๖ เมื่อ นาย เชียน หา ที่ ทำงาน ได้ แล้ว จึง

ไปหาครู และ แสดง ความ ท้อ ถอย ของตนให้ครู
 พัง เพื่อจะลา ครู ออก ทำงาน ครู ก็ ตักเตือน ว่า
 “ ไม่ ว่า การ สิ่งใด หมด แม้ผู้ ที่ ทำหรือ เรียน ไม่
 มี ความ มานะ เพียร ทำ เพียร เรียน ให้ สำเร็จ มาคิด
 ท้อ ถอย เสีย กลางคัน เช่น นี้ แล้ว ก็ ย่อม เปน ของ
 ยาก อยู่เอง ถ้า จะ ถือ ตาม คำ สุภาษิต ว่า ฝน
 หัก ให้ เปน เข้ม คือ จะ เรียน อะไร หรือ ทำ อะไร
 ถึง จะ ยาก และ เปตือง เวลาคานานเท่าไร แต่ ค่อย
 อุตสาห์ ทำ ไป หรือ เรียน ไป จน สำเร็จ ก็ จะ เห็น ว่า
 เปน การ ไม่ สู้ เหลือ บ่า กว่า แรง นก ”

๗ นายเขียนได้ รับ คำ สั่งสอน ของ ครู แล้ว
 เช่น นี้ ก็ ดี แต่ ก็ หา คดลาย ความ ท้อถอย ไม่ ตก
 ลง ครู ต้อง อนุญาต ให้ ลาออก นายเขียน ก็ ลา ไป
 เริ่ม ทำ ราชการ ตามที่ คิด ไว้ นั้น ชั้น แรก ที่ จะ เข้า
 รับ ราชการ นั้น นายเขียน หวัง ว่า คง จะได้ เลื่อน

ตำแหน่งขึ้นไป เปนลำดับ แต่ทำ อยู่ถึงสี่ห้าปี
ก็ไม่เห็น ปรากฏว่า เลื่อนไปได้ ต่ำเท่าใด จึงเกิด
ความเบื่อหน่ายใน เรื่อง ทำ ราชการ ต่อไปอีก

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกตได้

เยาว์	สำเร็จ	พญฺชนะ
ชีพ	มานะ	ผลประโยชน์
ปรากฏ	อสุภะ	อนุญาต

บทที่ ๔

ความเพียร (ต่อ บทที่ ๓)

๘ เมื่อ นาย เขียน กลับ มา มี ความ ท้อถอย
ใน ราชการ เช่นนี้ ก็ ย่อม ทำให้ เสื่อม ความ เพียร
การงาน ของ นาย เขียน จึง เสื่อม ทรมาน ไป เลย เปน
เหตุ ให้ นาย เขียน ท้อถอย มาก ขึ้น และ พอ จวบ

เหมาะอายุครบ ปี่บวช นายเขียน จึงได้ลาออกจาก
หน้าที่ราชการ จัดการเตรียมตัว จะบวช แล้ว
คิดหาความดีในทาง สมณะ ต่อไป

๙ พอ จวน ถึง ฤกษ์เข้า พรรษา วงษ์ญาติ
แห่ง นายเขียน ทั้งหลายก็พร้อม กันจัดการให้นายเขียน
ได้บวชตามความประสงค์ ใน พรรษา ต้นพระ เขียน
ยังใหม่ อยู่ ไม่ รู้จัก การ ประพฤติ ตาม กิจ ของพระ
นัก พระ อุปัชฌาย์ จึง ต้อง คอย สั่งสอน ชัก จูง ให้
พระ เขียน มี จิตร เลื่อมใส ใน การ ประพฤติ ตน ให้ ถูก
ต้อง ตาม เพศ สมณะ พระ เขียน มี จิตร เลื่อมใส
มิได้คิดห่วงใยใน ทรัพย์สมบัติ เห็น ว่าเป็น สุข
พอ แล้ว ครั้น ต่อ มา ถึง พรรษา ที่สอง อาจารย์
ไม่ได้สั่งสอน โดย กวดขัน นัก เพราะเห็นว่า เข้าใจ
เป็น หนทาง พอ แล้ว พระ เขียน จึง ต้อง บัง คับตัว
เอง สอน ตัว เอง แต่ นั้น มา

๑๐ การ บังคับ ตัว เอง นี้ ย่อมไม่สู้ กวดขัน
และ มัก ปลดปล่อย ให้ เกิด มี ความ เฉื่อย ชา ขึ้น ได้ เหตุ
ฉะนั้น เมื่อ พระ เจียน บวช นาน ไป ๆ ความ คิด ที่
เห็น ว่า การ บวช เป็น ศุภ กว่า ไม่ บวช นั้น ภาย หลัง
ก็ กลับ เห็น ว่า เป็น การ ลำบาก ไป เพราะ ต้อง อยู่
ใน ความ บังคับ ของ สิกขาบท และ วินัย ต่าง ๆ จึง
ได้ ลง ความ เห็น ว่า ถ้า จะ บวช ต่อ ไป ต้อง ประพฤติ
ให้ ถูก ต้อง ตาม ข้อ บังคับ ถ้า จะ ไม่ ประพฤติ ให้
ถูก ต้อง ก็ สึก ตี กว่า จึง ตก ลง สึก ออก มา ทำ
ราชการ อยู่ ใน หน้า ที่ เดิม อีก พระ เจียน บวช อยู่
ได้ ๕ พรรษา เมื่อ สึก นั้น อายุ ได้ ๒๖ ปี

๑๑ วัน หนึ่ง หมด เวลา ทำ การ แล้ว นาย
เจียน เติบ กลับ มา บ้าน พบ นาย ดี ซึ่ง เป็น เพื่อน
นักเรียน ด้วย กัน มา แต่ เล็ก ๆ ได้ เข้า ไร่ เวียน

แต่วันเดียวกัน แล้วจากกันไป แต่ครั้ง ออก จาก
โรงเรียน มาทำราชการนั้น จึงได้พักทนายปราชัย
กัน นั้น เพื่อนสนิท และ ตาม ถึง ทุกข์สุข ตลอดจน ถึง
การงานที่ทำ และ เงิน เดือน ที่ได้รับ อยู่ใน เวลา
ปัจจุบันนี้ ด้วย นายดีก็เล่าให้ ฟัง ว่า

๑๒ นายดี เรียน ต่อไปจนได้ ประโยค สอง แล้ว
ไปเรียน หนังสือ อังกฤษ ได้ ที่หนึ่ง จึงได้ออกไป
ศึกษา วิชา ณ ประเทศ ยุโรป ด้วย ตน เล่า เรียน หลวง
เดี๋ยวนี้ กลับ เข้า มา รับ ราชการ ตาม ที่ ได้ เรียน รู้ มา
ได้ เงิน เดือน ๑ ละ ๓ ชั่ง นายเขื่อนได้ ฟัง ตั้ง
นั้น นึก เสียใจ พุด ไม่ ออก และ นึก เสีย ตาย เวลา
ที่ ล่วง มา แล้ว ว่า ถ้า จะ เรียน ต่อ มาจน บัด นี้
ถึง จะ ไม่ ดี เหมือน นายดี ก็ คง จะ ไม่ เสว ทรม
ทำ ข้ำเหมือน ที่ เปน อยู่ เดียว นี้ แล้ว ต่าง คน ก็ ลา
จาก กัน ไป

๑๓ ตามที่ นาย เขียน ประพฤติ มา แล้ว นั้น
ใคร จะ เห็น ว่า เปน อย่างไร ? ก็ คง ต้อง ทอบ ว่า
ไม่ดี ไม่มี ความ เพียร เปน คน จีบ อด ทำอะไร
ก็ไม่ สำ เร็จ มี แต่ ความ ท้อถอย ว่าง ไป เพราะ
ฉะนั้น นัก เรียน ผู้ จะ เปน ผู้ ใหญ่ ต่อ ไป ภาย หน้า จึง
ไม่ ควร เอา เหยิง นาย เขียน คือ ทำการ จีบ ๆ อด ๆ
ออกจาก ที่ นั้น มา ทำ ที่ นี้ ออกจาก ที่ นี้ ไป เข้า ทาง ไน้ นั้น
แล้ว ลง ปลาย ก็ ไม่ได้ ดี สัก อย่าง เดียว ควร จะ ถือ
เอา แบบ อย่าง นาย ดี ไว้ เปน ตัว อย่าง ต่อ ไป คึย

๑๔ แรก เข้า เรียน หนึ่ง สัปดาห์ ตก ลง ใจ เสีย
ก่อน ว่า เรียน ถึง นั้น แล้ว จะ เรียน สิ่ง นั้น ต่อ ไป
ถ้า เรียน สิ่ง นั้น จบ แล้ว ถึง ที่ สุด จะ ทำ อย่าง นั้น
จะ ดี กว่า ที่ เรียน จีบ ๆ อด ๆ ไม่มี มานะ แลว
กลับ มี ความ ท้อ ถอย เปลี่ยน ใจ ง่าย ๆ ไป เรียน
ได้ ครั้ง ๆ กลาง ๆ เห็น สิ่ง นี้ ดี ไป สิ่ง นี้ เมื่อ

เห็น สิ่ง ไฉนดีก็ กลับ ไป ทาง ไฉน อีกร แล้ว ก็เกิด
 ความ ท้อถอย ไม่มี ที่ สิ้น สุด ลง ปลาย เลย เรียน
 อะไร ทำ อะไร ไม่ สำเร็จ เป็น ชื่น เป็น อัน ได้ เมื่อ ไท
 ชื่น รู้ สึก สิ้น อายุ ล่วง เข้า ไป เสีย แล้ว ตก ลง
 เป็น เสีย ที่ เกิด แปล่า เช่น นี้ ขออย่า ได้ มี ใคร ทำ เลย
 เป็น อัน ขาด

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกต ได้

บวช	สมณะ	พรวชา	วงษ์ญาติ
ประสงค์	อุปัชฌาย์	ทวีปย์ สมบัติ	สิกขาบท
วินัย	ปัจจุบัน	ประเทศยุโรป	

บทที่ ๕

กิริยา เรียบ ร้อย

แต่นั้น คงยังจำเรื่อง นาย ขาบ กับ นาย ขม ฟ้อง
 สอง คนนี้ ได้ดีทีเดียวว่า นาย ขาบ เป็น เด็ก
 ที่บิดามารดา ส่ง สอน เสมอ จน มี กิริยา ดี นาย ขม
 เป็น เด็ก บ้าน นอก ไม่รู้จัก กิริยา ชั่ว ดี อย่างไร เติ
 ข้าม กราย คน นั้น ยืน คำ ศีรษะ คนนี้ เขี่ยตเท้า
 ให้ ผู้ใหญ่, นั่ง สูงกว่า ผู้ใหญ่ ๆ ล ๆ มารดา
 นาย ขาบ จึง ให้ นาย ขาบ เป็น ผู้ ตัก เติ และ ส่ง สอน
 นาย ขม ก็ ค่อย มี กิริยา เรียบ ร้อย ขึ้น บ้าง แต่ นอก
 จาก ที่ นาย ขาบ ตัก เติ ให้ แล้ว นั้น ก็ ยัง หา
 ทราบ ไม่ ว่า อะไร ถูก อะไร ผิด อะไร ดี อะไร ชั่ว
 ดัง จะ กล่าว ให้ ฟัง ต่อไปนี้

๒๓ วัน หนึ่ง มารดา นาย ขาบ ใช้ นาย ขม นำ
 ของ ไป ถวาย พระ ที่ วัด เมื่อ นาย ขม กลับ มา ถึง
 บ้าน แล้ว แล เห็น มารดา นาย ขาบ นอน อยู่ ที่
 ระเบียง เรือน นาย ขม ยัง จำ ได้ ว่า นาย ขาบ สอน ไม่

ให้ยื่น คำ ศีรษะใคร นาย ขม จึงได้ยื่น ออกไป
 ห่าง ๆ เถ้า ความที่พระ ท่าน สั่ง มานั้นให้มารดา
 นาย ขาบ พัง พอหมด เรื่อง แล้ว ก็ กลับ เข้าไป
 ผลัดผ้าใน เรือน เห็น จตหมาย สอด ของ ผนังไว้
 หนึ่ง อยากรู้ ใจ ความในนั้น จึง จับ
 ของ จะฉีก นาย ขาบ ก็ มา ถึง แล้ว ร้องห้าม ว่า
 “โอ้! อย่าไปฉีก, รู้แล้ว หรือว่า ของใคร?”

๓ แล้ว นาย ขาบ ก็บอก ว่า “เรื่อง นี้ฉัน
 เคย ถูก ครุฑ มา ครั้ง หนึ่ง แล้ว ครุฑ ห้าม ว่า จตหมาย
 ที่ จำ หน้า ของ ถึง ใคร ๆ ก็ดี หรือ หนังสือ ที่ เขา
 เขียน วาง ไว้ ก็ดี หรือ ที่ เขา กำ ลัง เขียน อยู่ ก็ดี
 แม้ เจ้า ของ เขา ไม่ ได้ อนุญาต ให้ ดู เรา ไม่ ควร
 จะ ดู ของ เขา เปน อัน ขาด และ เมื่อ ก็ นี้ ก็ ไป ยื่น
 พุด กับ มารดา ฉัน อีก มารดา เคย ห้าม ฉัน ว่า
ถ้า ผู้ ใหญ่ หนึ่ง หรือ นอน อยู่ จะไป พุด จา ด้วย ก็

ต้อง นั่ง ลง ให้ เรียบ ร้อย เสีย ก่อน แล้ว จึง พุด ถึง
เรื่อง ราว ของ เรา ต่อ ไป พ่อ ขม ทำ เช่น นี้ ไม่ ดี,

๔ เย็น วัน หนึ่ง นาย ขาบ กับ นาย ขม กลับ
จาก โรง เรียบ แล้ว ยัง ไม่ ทน ใต้ อาบ น้ำ ก็ จะ ตรง
ไป นั่ง กิน เข้า ที่ เตี้ย ๆ พี่ เลี้ยง นาย ขาบ จึง ร้อง ว่า
“ นุ่น อย่างไร ? ไม่ ทน ใต้ อาบ น้ำ ก็ จะ กิน เข้า
ข้าง สกปรก แท้ ๆ ” นาย ขม ตอบ ด้วย ความ โกรธ
ว่า “ ไม่ อาบ ไม่ แอบ ละ จะ ทำ ไม่ เล่า ? ” มารดา
นาย ขาบ ได้ ยืน เข้า จึง ตู ว่า “ ผู้ ใหญ่ เขา ตก เตือน
ที่ ๆ ตัว เปน เด็ก ยัง จะ ชู้ ทวาด เขา อีก เล่า, ยัง
ไม่ ไป อาบ น้ำ เสีย อีก หรือ ? ” นาย ขม กับ นาย ขาบ
ก็ ถูกลง ไป อาบ น้ำ แล้ว จึง กลับ มา นั่ง กิน เข้า เปน
ปรกติ พร้อม กัน กับ มารดา นาย ขาบ

๕ ระหว่าง ที่ กิน เข้า นั้น นาย ขม หยิบ สิ่ง ไฉน
ถึง นี้ มือ ไหว ไป ไม่ รัง รอ ใคร ตก น้ำ แกลง

ก็เปี่ยม ช้อน หก เรียว ราว เข้า สุก ติดมือนึง นังไม่
 ถ้างมือ แล้วไปหยิบ กับ เข้าในชาม เอานิ้ว
 มือ รยุ่ม ลงไป ทั้ง ๕ นิ้ว เป็นเข้าก็ หก ออก ขาว
 ไปรอบชาม และ อดไว้น กบ ปาก พุด เกือบไม่
 ออก ด้วยความ ตั้ ตลาน อยากริน ให้ อิ่ม เร็ว ๆ
 จะได้ไป เทียว เท่านั้น มารดา นาย ขาบ จึง ว่า

๒ “ ผู้ดี เขา กิน เข้า หรือ กิน อะไร ก็ กิน
 ทั่ว ๆ ไม่ต้อง ระวัง ร้อน เวลา จะหยิบ กับ เข้า
 ก็ รอกัน ไม่ชิง กัน จน มือ ขวักไขว่ ตก น้ำ ลง
 ก็อย่าให้ เปี่ยม ช้อน จะ หก เบือน เปะอะ มือ ที่
 หยิบ กับ นั้น ใช้ หยิบ แค่ ๒ นิ้ว ๓ นิ้ว ก็ พอ ไม่
 ต้อง รยุ่ม ลงไป กลาง ชาม ทั้ง ๕ นิ้ว และ หมั่น
 ถ้างมือ อย่าให้ เข้า สุก ติดมือนึง จึง จะ ดี กิน อย่าง
 พอดี เช่นนี้ เขา เรียก ว่า กิน มุม มาม ถ้า ไป
 กิน กับ ใคร ๆ เขาก็ รังเกียจ ว่า สกปรก ”

๗ แต่ นั้น มา เวลา นี้ รับ ประทาน เข้า นาย ขม
ก็ ระวัง ตัว คอย เอา อย่าง นาย ขาบ อยู่ เสมอ จน
ค่อย เรียบ ร้อย ขึ้น คำ สั่ง สอน ที่ มา รดา นาย ขาบ
กับ นาย ขาบ สอน ให้ ก็ ยัง จำ ได้ ที่ ว่า ไม่ ให้ ยืน
พูด กับ ผู้ ใหญ่ ไม่ พูด กระ โชก กระ ชาก ตู ผู้ ใหญ่
ไม่ กิน มุม มาม ไม่ ตู จตหมาย ของ ผู้ อื่น ที่ เจ้า
ของ ไม่ ได้ อนุญาติ ให้ ตู และ ไม่ ฉีก ของ จตหมาย
ที่ไม่ ใช้ ชื่อ ของ ตัว

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกต ได้

ศิระ จาหน้า ของ ถวาย จตหมาย
โกธ รัง เกียจ อนุญาติ รับ ประทาน

บทที่ ๒

กิริยาเรียบร้อย (ต่อ บท ที่ ๕)

๘ รุ่ง ขึ้น เปน วัน พระ กลาง เดือน ที่ บ้าน

มารดา นาย ขาบ มี เทศน์ มีผู้คนในบ้าน และ
 เพื่อนบ้าน มา นั่ง ฟัง อยู่ ที่กลาง นอกชาน เปน อัน
 มาก ฝ่าย นาย ขม เห็น เดือน หายแจ่ม ตี ก็ชัก
 ชวนเพื่อน เด็ก ๆ เลี้ยง ออกไป จึง เล่น กัน เสียง
 เกียวกราว นาย ขาบ นั่ง ฟัง เทศน์ อยู่เคียงมารดา
 ได้ยิน แต่เสียง นาย ขม กับ เด็ก ๆ หัวเราะ กัน
 ออก จึงไป จน ฟัง เทศน์ ไม่รู้ เรื่อง ว่าไป ทางไหน
 มารดา จึง ให้ นาย ขาบ ออกไป ห้าม นาย ขม เสีย

๙ นาย ขาบ ค่อย ๆ ลุก เดิน ย่อง มา หา นาย
 ขม ขึ้น กระดาน ก็ไม่ให้ ตั้ง กริบ แล้ว บอกแก่
 นาย ขม ว่า “ มารดา ใช้ ให้ฉัน มา ห้าม ว่าอย่า
 ให้ ไป และ แต่ ก่อน ฉัน ได้ รับ คำสั่ง สอน ของ
 มารดา ถึง เรื่อง นี้ ว่า เมื่อ เขา ฟัง เทศน์ อยู่ ก็ดี
 หรือ เขา ประชุม ปฎิภาหาวีร กัน อยู่ ก็ดี หรือ ใน ที่
 ไต ๆ ที่ เขา ต้อง การ ความ เงียบ สงัด ห้าม ไม่

ให้ทำเสียงอีกที เพราะจะพาให้ ความตั้งใจ
ของเขา ฟั่นเฟือนไป เป็นการ หยาบ ข้ำไม่มี
อริยา ศรีย. ดูแต่ที่โรงเรียนเถิด เมื่อ กำลัง ครู
อธิบาย อะไรให้เราฟัง ถ้า มีใครมา ทำ เสียง เชื้ออยู่
ข้างโรงเรียน ครู ยังได้ไป เสียเลย นั้นไม่เป็น
เพราะ ครูกลัว จะ พาให้ ใจเรา วอกแวก ไม่ ฟัง คำ
อธิบาย ของ ครู หรือ ? ” นาย ขาบ ก็ เคย ชวน
นาย ขม มา นั่ง ฟัง เทศน์ เสีย ด้วย

๑๐ วัน หนึ่ง ครู เรียก นาย ขาบ กับ นาย ขม
เข้าไป หา ใน ห้อง พัก ของ ครู ที่ โรงเรียน นาย ขาบ
ก็ เข้า ไป ยืน อยู่ ข้าง ขวา ของ ครู และ ยืน ทาง ซ้าย
อย่าง ยืน พัก แล้ว มือ หนึ่ง ก็ จับ คลำ ที่ กระเป่า
เสื้อ ฝ่าย นาย ขม นั้น ไป ยืน อยู่ ข้าง ซ้าย กับ
หลัง มือ ท้าว มุม ไต่ ของ ครู ครู จึง ดู ทั้ง สอง คน
ว่า ไม่ รู้ จัก ทำ กิริยา ให้ เรียบ ร้อย เมื่อ เข้า หา ผู้ ใหญ่

มี อย่าง หรือ มา ยืน เอา มือ ท้าว ไต่ะ อย่าง พุด กับ
 เพื่อน เล่น ชอบ แต่ เข้า มา ยืน ตั้ง ตัว ตรง ให้
 เรียบ ร้อย เปน ปกติ จึง จะ สมควร แล้ว ครู ก็ ให้
 นาย ขาบ กับ นาย ขม ยืน ห่าง ไต่ะ ออก ไป และ ให้
 ยืน ตัว ตรง ขา ตรง ทั้ง คู่ กระตุม เสือ ของ นาย ขม
 ที่ ยัง ไม่ได้ ขัด อยู่ อีก ๒ กระตุม นั้น ครู ก็ ให้
 ขัด เสีย แต่ นั้น มา นาย ขาบ ระวัง ตัว มาก ใน เมื่อ
 เข้า หา ผู้ ใหญ่ เพราะ กลัว จะ ถูก ตู ได้รับความ
 ขาย อีก และ ก็ คอย เตือน นาย ขม อยู่ เสมอ ด้วย

๑๑ เราทราบ กัน อยู่ แล้ว ไม่ใช่ หรือ ว่า นาย
 ขม เปน เด็ก บ้าน นอก ก็ จริง แต่ เปน เด็ก ที่ ไม่ ดี
 และ ย่อม เชื่อฟัง คำสั่ง สอน ของ ผู้ อื่น ที่ ตน เห็น
 ว่า มีความ รู้ ดี กว่า ตน ? เหตุ ฉะนั้น นาย ขม จึง
 ค่อย มี วิชา ดี ขึ้น กว่า แต่ ก่อน และ ต่อ มา นาย ขม
 ก็ ยัง ได้รับความ รู้ ใหม่ อยู่ อีก คือ

(๑) ไม่ยืนพูด กับ ผู้ใหญ่ ที่ นั่ง อยู่

(๒) ไม่ ดูจดหมาย ของคนอื่น และ ไม่ดู

หนังสือ ที่ คนอื่น เขา กำลัง เขียน อยู่ ที่ เจ้า ของ

ไม่ได้ อนุญาต ให้ดู

(๓) ไม่พูด กรว ไชก

(๔) ไม่กิน มุม มาม

(๕) ไม่ทำเสียง อึกทัก เมื่อ มี ผู้ พัง เทคนั

หรือ เมื่อ มี ผู้ ปรึกษา หา รือ กัน อยู่ หรือ ใน ที่ ๆ

ต้อง การ ความ สงัด

(๖) เมื่อ เข้าหา ผู้ใหญ่ ต้อง ทำ กิริยา ให้ เรียบ
ร้อย ชาติ กระตุม ให้ หมด และ ไม่ ทำว ไ้ระ หรือ ทำ
ท่า เกะ กะ ให้ เปน การ ลบ หลู่ ผู้ใหญ่ เปน อนั ชาติ

๑๒ แต่ นั้น มา นาย ขม ก็ ระวัง ตัว เสมอ ไม่
ประพฤติ กิริยา หยาบต่าง ๆ เช่น เคย ประพฤติ มา แล้ว
นั้น อีก จน มี ผู้ ขม ว่า นาย ขม เปน คน มี กิริยา ดี

เรียบ ร้อย ขึ้น อีก คน หนึ่ง เหมือน กัน

๑๓. นี้แหละ นักเรียนทุกคน จงเห็นเถอะ ว่า
การที่ไม่ดี ไม่หวั่นแข็ง ไม่ถือตัว ย่อม
เป็นคุณ แก่ตัว ทั้งเรื่องนายชมที่อ่านมาแล้วนี้
คือนายชมเป็นเด็กไม่ดี ไม่หวั่นแข็ง ไม่ถือตัว
รู้ว่าตัว กิริยาไม่ดี น้องตักเตือนสั่งสอนก็เชื่อ
ฟัง และประพฤติตาม จนได้ชื่อว่า เป็นคนที่มี
กิริยา เรียบร้อย อย่างเขาบ้าง

๑๔. ถ้านายชมเป็นเด็กหวั่นแข็ง ไม่เชื่อ
ฟัง คำแนะนำของ นายอาบ และ มารดา นายอาบตั้ง
แล้ว ไหนเลย นายชม จะกลับ ตัวเป็นเด็กมีกิริยา
ดีขึ้นได้ ก็จะเป็นเด็กซุ่มซ่าม เตะ โน่น โดน
นี้ ยืนพูดคำที่ระคน พูดไม่เกรงใจคน ฯลฯ
อยู่นั่นเอง นี่ต้องนับว่า นายชมเป็นเด็กที่แท้
แม้แต่น้องเล็กกว่า ตักเตือนก็จำ ไม่มีความ

อยู่ในห้องบังคับ

๓๓

ไกรธ เคียง เพราะรู้สึก ตัว ว่า ตัวไม่รู้จักอะไร
ควร ที่นี้ก็เรียนทั้งหลายจะ เอา เยี่ยงอย่างนายขนมข้าง
ไป ภายหน้า จะได้มีผู้ชมว่า เป็น คน ที่ มี กิริยา
เรียบร้อย

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร อด ได้

เทศน์ อด

กรร ไชก

ปฤชา

อัยยาศรัย

อธิบาย

อิก ทัก

ชาติ กระตุม เลื้อ

ประพฤติ

เหตุ นั้น

บทที่ ๗

อยู่ในห้องบังคับ

๑ คน เขา มัก พุด กัน บ่อย ๆ ว่า ผู้ นั้น ๆ
เป็น แม่ ทัพ ยก กอง ทัพ ไป รบ กับ เมือง นั้น ๆ
แต่ คน ที่ ได้ เคย ไป ทัพ และ ได้ เห็น การ รบ พุ่ง จริง ๆ

ดูเหมือนจะมีน้อย ยิ่งเด็ก ๆ ด้วยแล้ว คงยังไม่เคยเห็นทุกคน เพราะที่ไหนเขาจะยอมให้เด็กไปใน กองทัพ

๒ กองทัพ กองหนึ่ง ต้อง มี แม่ทัพ คนหนึ่ง และมี นายทัพ รอง ๆ ควบคุม พลทหารเป็นพวก ๆ กันไป บรรดานายทหาร และ พลทหาร ทั้งปวง ในกองทัพ ก็ต้อง พังคำสั่ง ของแม่ทัพทั้งสิ้น เมื่อ แม่ทัพ สั่ง ให้ ยกทัพ ไป ทางทิศ ไหน หรือ หยุดที่ ค่าย ที่ตรงไหน นายทัพ รอง ๆ จึงสั่ง กัน ต่อ ๆ ไป เพราะ กองทัพใหญ่ มีคน มาก และ กระจายอยู่ไกล ๆ กัน สั่ง คนเดียวจะให้ได้ยินทั่วกันไม่ได้

๓ สิ่งใดที่ แม่ทัพ สั่งให้ ทำ ทหาร ทั้งปวง ต้อง ทำทันที และ สิ่งใดที่ แม่ทัพ ยังไม่ได้ สั่งให้ ทำ ทหาร คนใด จะ ทำไม่ได้ เพราะ ธรรมดา

อยู่ในข้อบังคับ

๓๓

คน มาก ๆ เช่นนั้น ถ้าต่างคนต่างทำตามชอบใจ ปราศจาก ความพร้อมเพรียง กัน แล้ว คง ตั้งอยู่ไม่ได้ ข้าศึกต้องตีแตกหมด เพราะ ฉะนั้นจึงจำเเนน ต้องให้ แม่ทัพ ผู้มีความรู้ และ ความชำนาญใน การศึก เป็นผู้สั่ง คนเดียว

๔. ต่างว่าเด็ก ๆ ไปอยู่ในกองทัพ พอ เติบโตไป ปะทะ กับ กองทัพข้าศึก ๆ ยิงปืน กราต มาราว กับ ทำฝน ถูกผู้คนใน กองทัพล้มตาย หลายนคน ดังนั้นเด็ก จะทำอย่างไร? คนฉลาด คงตอบว่า “ จึ่งหนึ่ ” แต่คนกล้า คงตอบว่า “ เอาปืนยิง ขนาบ เข้าไปบ้าง ” ตกตงเป็นผิต ทั้งสองคน ถ้าคนใน กองทัพทำดังนั้น จะ ได้รับโทษตาม อาญาทัพ

๕. ที่ถูก จะต้องเป็น ดังนั้นคือ ยื่นให้ข้าศึก

ยัง อยู่ กับ ที่ ถ้า นาย ส่ง ให้ ยัง ตอม ขำ คึก จึง จะ
 ยัง ไ้ หรือ เมื่อ แม่ ทัพ เห็น ว่า ขำ คึก มี กำลัง มาก
 จะ ทำ นาน กำลัง มี ไ้ มี คำ ส่ง ให้ ลำ ทัพ พล
 ทหาร จึง จะ ถอย ลำ ออก มา ไ้

๖ ที่ ว่า ตั้ง นี้ เด็ก บาง คน คง จะ นึก ประหลาด
 ใจ แต่ ความ จริง เป็น ตั้ง นี้ แท้ แม้ พล ทหาร
 ไม่ ไ้ รับ คำ ส่ง จาก แม่ ทัพ ว่า ให้ ยัง จะ ยัง ไม่ ไ้ เป็น
 อื่น ชาติ ต้อง ยืน นิ่ง ให้ ขำ คึก ยัง อยู่ กับ ที่ นั้น เอง
 เมื่อ ไม่ ไ้ รับ คำ ส่ง ให้ รุก ไ้ ก็ รุก ไ้ เข้า ไป ไม่ ไ้
 หรือ ไม่ ไ้ รับ คำ ส่ง ให้ ลำ ถอย ก็ ลำ ถอย ออก มา
 ไม่ ไ้ เหมือน กัน

๗ จะ เล่า เรื่อง ให้ ฟัง เรื่อง หนึ่ง ให้ เห็น
 ว่า คน ที่ ไม่ ทำ ตาม คำ ส่ง แม่ ทัพ แล้ว ต้อง ไ้ รับ
 โทษ ตาม อาญา ทัพ อย่างไร

กอง ทัพ กอง หนึ่ง ตั้ง ค่าย สุ่ม อยู่ใน

อยู่ในข้อบังคับ

๓๕

ที่แห่งหนึ่ง ครั้นถึงเวลา กลางคืน แม่ทัพ จึง มี
คำสั่งให้ ตัดไฟ เสียสิ้น ทงค่าย เพื่อ จะไม่ให้ ข้าศึก
แผลเห็นได้ว่า ตั้ง ทัพ อยู่ที่ ตรงไหน

๘ คืนวันนั้น ท่าน แม่ทัพ ไป ตรวจดู รอบ ค่าย
แผลเห็น กระ โจนหนึ่ง จุดไฟ รับ หรี ๗ อยู่ ข้างใน
ครั้น ตรงเข้าไป ดู ก็ เห็น นาย ร้อย คน หนึ่ง กำลัง
นั่ง เขียน จดหมาย อยู่ ท่าน แม่ทัพ จึง มี คำถาม ว่า
“เขียน จดหมาย ถึง ใคร?” นาย ทหาร ผู้นั้น ยืน ขึ้น
คำนับ แล้ว ตอบว่า “เขียน ถึง ภรรยา ขอรับ”

๙ ท่าน แม่ทัพ สั่ง ให้หยุด เขียน ทัน ที่ แล้ว
สั่ง ให้เขียน ใหม่ ว่า ดังนี้ :-

“ถึง ภรรยา ที่ รัก

ฉัน มี ความ เสียใจ มาก เมื่อ หล่อน ได้
รับ จดหมาย ฉบับนี้ ขอจง ทราบ เกิดว่า ฉัน ต้อง
โทษ หนัก เพราะ ได้ กระ ทำ ผิด คำ สั่ง ของ ท่าน
แม่ทัพ ฉัน ลา ก่อน”

๑๐ พอเขียนเสร็จแล้ว ท่านแม่ทัพ ก็ให้
 เขียนชื่อ ฌณิก ของ ส่งไป แล้วมีคำสั่ง ให้ทหาร ตับ
 ไฟดวงนั้น และ นำนายทหาร ผู้นี้ ไปลงโทษ ตาม
 อาญาทัฬหีเสียดิน ที่

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกตได้

กองทัพบก	ข้าศึก	รุกไล่	ประหารชีวิต
พลทหาร	ชำนาญ	ค่าย	ชาติ
ปราศจาก	อาญา	ภรรยา	ฌณิก

บทที่ ๘

อยู่ใน ข้อ บังคับ (ต่อ บทที่ ๗)

๑๑ โรงเรียน เรา ก็ไม่มีผิดอะไร กับ กองทัพบก
 นับว่า เปน กองทัพบก เด็ก ๆ ได้ กองหนึ่ง เหมือนกัน
 คือ กองทัพบก นักเรียน มีอาจารย์ใหญ่ เปนแม่ทัพ และ
 มีครูรอง เปน นายทัพ นาย กอง เปน ลำดับ กัน ลง มา

๑๒ ครู และนักเรียน ทั้ง ปวง ต้อง ทำ ตาม คำ
สั่ง ของ อาจารย์ใหญ่ เปรียบ ด้วย นาย ทหาร กับ
พล ทหาร ต้อง ทำ ตาม คำสั่ง แม่ทัพ อาจารย์ใหญ่
เป็นผู้ ะ การ ให้ แก่ครู รong แล้ว ครู รong ก็ มา สั่ง
สอน นักเรียน ใน ชั้น ของ ทว ตาม คำ สั่ง ของ อาจารย์
ใหญ่นั้น

๑๓ แต่ นักเรียน มัก จะ ไม่ ทำ ตาม คำสั่ง ของ
ครู โดย รวด เร็ว เหมือน กับ พล ทหาร ทำ ตาม คำ สั่ง
ของ นาย ทหาร เมื่อ ครู บอก ให้ ยืน บางคน
ก็ ยืน ขึ้น ก่อน บางคน ก็ ยืน ที่ หลัง ไม่ พร้อม
กัน เพราะ ฉะนั้น ครู จึง ต้อง มี วิธี สอน อย่าง
หนึ่ง สำหรับ ผูก หัก ให้ นักเรียน ทำ ตาม คำสั่ง ให้
พร้อม กัน และ ทำ โดย รวด เร็ว เหมือน อย่าง ทหาร
วิธี สอน อย่าง นี้ เรียกว่า “ กาย บริหาร ”

๑๔ เด็ก ๆ ย่อม ทราบ อยู่ แล้ว ว่า ใน เวลา

หัด ภาย บริหาร นั้น ถ้าได้รับ คำสั่ง ว่า 'ขวาหัน'
ก็ ต้อง หัน ไป ทาง ขวา โดย เร็ว ทั้ง ต้อง หัน พร้อม
กัน ด้วย ถ้า ครู สั่ง ให้ เข้า แถว ก็ มา เข้า แถว ทันที
สั่ง ให้ เลิก แถว ก็ เลิก แถว ทันที การ หัด ชนิด นี้
เมื่อนัก เรียน ทำ ได้ รวด เร็ว และ พร้อม ๆ กัน จึง จะ
แถม ตู๋งาม ถ้า จะ ต่าง คน ต่าง ทำ คน ละ ที่ สอง ที่
ก็ ยัง เรียก ว่า ต่ำ และ งาม ไม่ได้

๑๕ เมื่อ ได้ ทราบ ว่า ภาย บริหาร เป็น วิธี ฝึก หัด
สำหรับ ให้ นัก เรียน ทำ ตาม คำ สั่ง ของ ครู โดย รวด เร็ว
และ พร้อม ๆ กัน ดังนี้ แล้ว เวลา เรียน สิ่ง ไต ๆ
ทั้ง หมด ใน โรง เรียน นัก เรียน จึง ควร จะ ทำ ตาม
คำสั่ง ของ ครู โดย เร็ว และ พร้อม ๆ กัน ด้วย
เสมอ ไป ทหาร กอง ไต ที่ ดี ก็ คือ ที่ ได้ ฝึก หัด เรียบ
แล้ว เพราะ ฉะนั้น โรง เรียน ไต ที่ ดี ก็ คือ โรง เรียน
ที่ได้ ฝึก หัด เรียบ ร้อย แล้ว เหมือน กัน

๑๖ ที่ว่าทหารไม่ได้รับคำสั่งให้ยิงก็ยิงไม่ได้
นั้น ในโรง เรียน ของเราได้แก่อะไร ? ได้
แก่การ เรียน, อ่าน, เขียน, ทัวไป วันยังค่ำ เมื่อครู
สั่งให้เปิดสมุด จึงเปิดได้ และ เปิด แล้ว ก็ยัง ต้อง
นั่งนิ่ง อยู่ เพื่อคอย ฟัง คำสั่ง ต่อไป เมื่อ ครู สั่ง
ให้ หยิบ ปากกา จึง หยิบได้ สั่งให้ เขียน จึง เขียน
ได้ สั่ง เพื่อง ไหน ต้อง ทำ เพียง นั้น จะ ทำให้
มากเกินไปไม่ได้ แต่ ต้อง ทำ โดย ฉับ พลัน

๑๗ โรง เรียน ไต ที่ เปน โรง เรียน เรียบ แล้ว
ใคร ย่าง เข้า ไป ดู ก็ จะ ต้อง ชม เพราะ นักเรียน
ทุก ๆ ชั้น ทำ ตาม คำสั่ง ของ ครู ทุก ข้อ โดย ฉับ ไว และ
พร้อม ๆ กัน ดัง กล่าว มา แล้ว ทั้ง สิ้น

๑๘ โรง เรียน ไต ที่ ยัง ไม่ เรียบ นักเรียน
จะ เข้าย่ำ ทำ คน ตะที่สองที่ ดู ไม่ งาม แก่ ตา เลย
ไม่ เปน ระเบียบ ไม่ เปน คำสั่ง และ ไม่ เปน การ

ประพจน์ตามคำสั่ง เป็นต่างคน ต่างทำตามชอบใจ

๑๙ เราเป็นนักเรียน เราก็ย่อมอยากให้
โรงเรียนของเราดีมีชื่อเสียง และถ้าโรงเรียน
ของเราเรียบ เราก็ได้ชื่อว่า เป็นนักเรียน เรียบ
เรียบร้อย แต่การที่จะให้ โรงเรียนดีและเรียบ
ได้นั้น ต้องอาศัยนักเรียน ทำดีไปหมดด้วย
กันทั้งชั้น จะดีแต่เพียงคนสองคน คนอื่นๆ
ไม่ทำให้ดีด้วย ก็ยังเรียกว่าโรงเรียนดีไม่ได้
เพราะฉะนั้น นักเรียนต้องต่างคนต่างเอาใจใส่ด้วย
กัน ช่วยกัน จึงจะทำให้โรงเรียนของตนเป็น
โรงเรียนดีได้

๒๐ อย่างเดียวว่าโรงเรียนของเราที่เป็นเหมือนกับ
กับกองทัพเล็ก ๆ กองหนึ่ง นักเรียนต้องทำ
ตามคำสั่งของครู ผู้บังคับตน บ้านก็เป็นกอง
ทัพอย่างเดียวกัน อีกกองหนึ่งเหมือนกัน เด็ด ๆ

คน มาก ๆ เช่นนั้น ถ้าต่างคนต่างทำตามชอบใจ ปราศจาก ความพร้อมเพรียง กันแล้ว คงตั้งอยู่ไม่ได้ ข้าศึกต้องตีแตกหมด เพราะฉะนั้นจึงจำเป็น ต้องให้ แม่ทัพ ผู้มีความรู้และ ความชำนาญใน การศึก เป็นผู้สั่ง คนเดียว

๔ ต่างว่าเด็ก ๆ ไปอยู่ใน กองทัพ พอเดินทัพไปปะทะ กับ กองทัพข้าศึก ๆ ยิงปืน กราตมาราว กับท่าฝน ถูกผู้คนใน กองทัพล้มตายหลายคน ดังนั้นเด็ก จะทำอย่างไร? คนฉลาด คงตอบว่า “ วังหนี่ ” แต่คนกล้า คงตอบว่า “ เขาบินยิง ขนาบ เข้าไปบ้าง ” ตกลงเป็นผิ ดทั้งสองคน ถ้าคนใน กองทัพ ทำ ดังนั้น จะได้รับโทษตาม อาญาทัพ

๕ ที่ถูก จะต้องเป็น ดังนั้นคือ ยืนให้ข้าศึก

ยัง อยู่ กับ ที่ ถ้า นาย ส่ง ให้ ยัง ตอม ข้ำ คีกรึง จะ
 ยัง ได้ หรือ เมื่อ แม่ ทัพ เห็น ว่า ข้ำ คีกรึง กำลัง มาก
 จะ ทาน ทาน กำลัง มิ ได้ มี คำ ส่ง ให้ ลำ ทัพ พล
 ทหาร จึง จะ ถอย ลำ ออก มา ได้

๖ ที่ ว่า ตั้ง นี้ เต็ก บาง คน คง จะ นึก ประหลาด
 ใจ แต่ ความ จริง เป็น ตั้ง นี้ แท้ แม่ พล ทหาร
 ไม่ได้ รับ คำ ส่ง จาก แม่ ทัพ ว่า ให้ ยัง จะ ยัง ไม่ได้ เป็น
 อนิชาต ต้อง ยืน นิ่ง ให้ ข้ำ คีกรึง อยู่ กับ ที่ นั้น เอง
 เมื่อ ไม่ได้ รับ คำ ส่ง ให้ รุกไล่ ก็ รุกไล่ เข้า ไป ไม่ได้
 หรือ ไม่ได้ รับ คำ ส่ง ให้ ลำ ถอย ก็ ลำ ถอย ออก มา
 ไม่ได้ เหมือน กัน

๗ จะ เล่า เรื่อง ให้ ฟัง เรื่อง หนึ่ง ให้ เห็น
 ว่า คน ที่ ไม่ ทำ ตาม คำ ส่ง แม่ ทัพ แล้ว ต้อง ได้ รับ
 โทษ ตาม อาญา ทัพ อย่างไร

กอง ทัพ กอง หนึ่ง

ทั้ง ค่าย สุ่ม อยู่ใน

อยู่ในข้อ มังคับ

๓๕

ที่ แห่ง หนึ่ง ครั้น ถึง เวลา กลาง ค่ำ แม่ทัพ จึง มี
คำสั่งให้ ตั๊กไฟ เสีย สิ้น ทง ค่าย เพื่อ จะ ไม่ ให้ ข้าศึก
แล เห็น ได้ ว่า ตั้ง ทัพ อยู่ ที่ ตรง ไหน

๘ ค่ำ นั้น นน ท่าน แม่ทัพ ไป ตรวจ ดู รอบ ค่าย
แล เห็น กระ โงม หนึ่ง จุด ไฟ รับ หรี ๗ อยู่ ข้าง ใน
ครั้น ตรง เข้า ไป ดู ก็ เห็น นาย ร้อย คน หนึ่ง กำลัง
นั่ง เขียน จดหมาย อยู่ ท่าน แม่ทัพ จึง มี คำถาม ว่า
“เขียน จดหมาย ถึง ใคร?” นาย ทหาร ผู้นั้น ยืน ขึ้น
คำนับ แล้ว ตอบว่า “เขียน ถึง ภรรยา ของ รบ”

๙ ท่าน แม่ทัพ สั่ง ให้ หยุด เขียน ทัน ที่ แล้ว
สั่ง ให้ เขียน ใหม่ ว่า ดังนี้ :-

“ถึง ภรรยา ที่ รบ

ฉัน มี ความ เสียใจ มาก เมื่อ หล่อน ได้
รับ จดหมาย ฉบับนี้ ขอ ง ทราบ เกิด ว่า ฉัน ต้อง
โทษ หนัก เพราะ ได้ กระ ทำ ผิด คำ สั่ง ของ ท่าน
แม่ทัพ ฉัน ลา ก่อน”

๑๐ พอเขียนเสร็จแล้ว ท่านแม่ทัพ ก็ ให้
เขียนชื่อ ฌัณณิก ของ ส่งไป แล้ว มีคำสั่ง ให้ ทหาร ตับ
ไฟดวงนั้น และ นำนายทหาร ผู้นี้ ไปลงโทษ ตาม
อาญา ททัฬหีทัณ ที่

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกตได้

กองทัพบก	ข้าศึก	รุกไล่	ประหารชีวิต
พลทหาร	ชำนาน	ค่าย	ชาติ
ปราศจาก	อาญา	ภรรยา	ฌัณณิก

บทที่ ๘

อยู่ใน ข้อ บังคับ (ต่อ บทที่ ๗)

๑๑ โรงเรียน เรา ก็ไม่มีผิดอะไร กับ กองทัพบก
นับว่า เปรียบ กองทัพบก เล็ก ๆ ได้ กองหนึ่ง เหมือนกัน
คือ กองทัพบก นักเรียน มีอาจารย์ใหญ่ เปรียบแม่ทัพ และ
มีครู รอง เปรียบ นายทัพ นายกอง เปรียบ ตำรวจ กัน ลง มา

๑๒ ครูและนักเรียน ทั้ง ปวง ต้อง ทำ ตาม คำ
สั่ง ของ อาจารย์ใหญ่ เปรียบ ด้วย นาย ทหาร กับ
พล ทหาร ต้อง ทำ ตาม คำสั่ง แม่ทัพ อาจารย์ใหญ่
เป็นผู้ ะ การ ให้ แก่ ครู ร้อง แล้ว ครู ร้อง ก็ มา สั่ง
สอน นักเรียน ใน ชั้น ของ ทอ ตาม คำ สั่ง ของ อาจารย์
ใหญ่นั่น

๑๓ แต่นักเรียน มัก จะ ไม่ ทำ ตาม คำสั่ง ของ
ครู โดย รวด เร็ว เหมือน กับ พล ทหาร ทำ ตาม คำ สั่ง
ของ นาย ทหาร เมื่อ ครู บอก ให้ ยืน บางคน
ก็ ยืน ขึ้น ก่อน บางคน ก็ ยืน ที่ หลัง ไม่ พร้อม
กัน เพราะ ฉะนั้น ครู จึง ต้อง มี วิธี สอน อย่าง
หนึ่ง สำหรับ ฝึก หัด ให้ นักเรียน ทำ ตาม คำสั่ง ให้
พร้อม กัน และ ทำ โดย รวด เร็ว เหมือน อย่าง ทหาร
วิธี สอน อย่าง นี้ เรียกว่า “ กาย บริหาร ”

๑๔ เต็ก ๆ ย่อม ทราบ อยู่ แล้ว ว่า ใน เวลา

หัด กาย บริหาร นั้น ถ้าได้รับ คำสั่ง ว่า 'ขวาหัน'
ก็ ต้อง หัน ไป ทาง ขวา โดย เร็ว ทั้ง ต้อง หัน พร้อม
กัน ด้วย ถ้า ครู สั่ง ให้ เข้า แถว ก็ มา เข้า แถว นั้น ที่
สั่ง ให้ เลิก แถว ก็ เลิก แถว นั้น ที่ กาะ หัด ชนิด นี้
เมื่อนัก เรียน ทำ ได้ รวด เร็ว และ พร้อม ๆ กัน จึง จะ
แถม งาม ถ้า จะ ต่าง คน ต่าง ทำ คน ละ ที่ สอง ที่
ก็ ยัง เรียก ว่า ดี และ งาม ไม่ ได้

๑๕ เมื่อ ได้ ทราบ ว่า กาย บริหาร เป็น วิธี ฝึก หัด
สำหรับ ให้ นัก เรียน ทำ ตาม คำ สั่ง ของ ครู โดย รวด เร็ว
และ พร้อม ๆ กัน ดัง นี้ แล้ว เวลา เรียน สิ่ง ไต ๆ
ทั้ง หมด ใน โรง เรียน นัก เรียน จึง ควร จะ ทำ ตาม
คำสั่ง ของ ครู โดย เร็ว และ พร้อม ๆ กัน ด้วย
เสมอ ไป ทหาร กอง ไต ที่ ดี ก็ คือ ที่ ได้ ฝึก หัด เรียบ
แล้ว เพราะ ฉะนั้น โรง เรียน ไต ที่ ดี ก็ คือ โรง เรียน
ที่ ได้ ฝึก หัด เรียบ ร้อย แล้ว เหมือน กัน

๑๖ ที่ว่าทหารไม่ได้รับคำสั่งให้ยิงก็ยิงไม่ได้
 นั้น ในโรงเรียนของเราได้แก่อะไร ? ได้
 แก่การ เรียน, อ่าน, เขียน, ทัวไป วันยังค่ำ เมื่อครู
 สั่งให้เปิด สมุด จึงเปิดได้ และ เปิด แล้ว ก็ยัง ต้อง
 นั่งนิ่ง อยู่ เพื่อคอย ฟัง คำสั่ง ต่อไป เมื่อครูสั่ง
 ให้ หยิบ ปากกา จึง หยิบได้ สั่งให้เขียน จึง เขียน
 ได้ สั่งเพียงไหน ต้อง ทำ เพียงนั้น จะ ทำให้
 มาก เกินไปไม่ได้ แต่ ต้อง ทำ โดย ฉับ พลัน

๑๗ โรงเรียนใดที่เป็นโรงเรียน เรียบ แล้ว
 ใคร ย่าง เข้าไป ดู ก็ จะ ต้อง ชม เพราะ นักเรียน
 ทุก ๆ ชั้น ทำ ตาม คำสั่ง ของ ครู ทุก ข้อ โดย ฉับ ไว และ
 พร้อม ๆ กัน ดัง กล่าว มา แล้ว ทั้ง สิ้น

๑๘ โรงเรียนใดที่ยังไม่เรียบ นักเรียน
 จะ เขื่อน ข้าง ทำ คน ละ ที่ สอง ที่ ดู ไม่ งาม แก่ ตา เลย
 ไม่ เปน ระเบียบ ไม่ เปน คำสั่ง และ ไม่ เปน การ

ประพฤติตามคำสั่ง เป็นต่างคน ต่างทำตามชอบใจ

๑๙ เราเป็นนักเรียน เรา ก็ยอม อยากให้
โรงเรียน ของ เรา ดี มี ชื่อเสียง และ ถ้าโรงเรียน
ของเรา เรียบ เรา ก็ได้ชื่อว่า เป็น นักเรียน เรียบ
เรียบร้อย แต่ การ ที่ จะ ให้ โรงเรียน ดี และ เรียบ
ได้นั้น ต้อง อาศัย นักเรียน ทำ ดี ไปหมด ด้วย
กัน ทั้ง ชั้น จะ ดี แต่เพียง คน สอง คน คน อื่น ๆ
ไม่ ทำให้ ดี ด้วย ก็ยัง เรียก ว่า โรงเรียน ดี ไม่ได้
เพราะ ฉะนั้น นักเรียน ต้อง ต่าง คน ต่าง เอาใจใส่ ด้วย
กัน ช่วยกัน จึง จะ ทำให้ โรงเรียน ของตน เป็น
โรงเรียน ดีได้

๒๐ อย่าลืม ว่าโรงเรียนของเรา ก็ เป็นเหมือน
กับ กองทัพเล็ก ๆ กองหนึ่ง นักเรียน ต้อง ทำ
ตามคำสั่ง ของ ครู ผู้บังคับตน บ้าน ก็ เป็น กอง
ทัพ อย่าง เตี้ย ๆ อีก กอง หนึ่ง เหมือน กัน เตี้ย ๆ

อยู่ในห้องนี้กับ

๔๓

ต้องทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ด้วย ถ้าโรงเรียน
โตไม่เรียบร้อย หรือบ้านโตไม่เรียบร้อย โรงเรียน
นั้น หรือบ้านนั้น ก็จะเป็น กองทัพไม่ดี จะ
ตั้งอยู่ไม่ได้ จะต้องพ่ายแพ้แก่ข้าศึก ข้าศึก
นี่คืออะไร ? ก็คือความชั่วทั้งหลายนั้นเอง
ความชั่วเหล่านี้จะเข้ามาเป็น เจ้า ของบ้านและเจ้า—
ของโรงเรียน แล้วจะทำให้คนในบ้านในโรงเรียน
พากันชั่วไปหมด

คำที่ควร รู้และควร สกตได้

อาจารย์ใหญ่	วิธี	กายบริหาร	ฉับพลัน
ฉับไว	ประพฤติ	อาศัย	สมุด
ลำดับ	ระเบียบ		

บทที่ ๙

ตรง ต่อเวลา

๑ เด็ก ๆ เห็น จะต้องหัดดูนาฬิกาให้รู้จัก
 ทุ่มโมงไว้ และถ้าจะให้ดีต้องให้นาฬิกาเป็น
 ตัวช่วย เพราะ เมื่อมีตามารดาจะใช้ให้ดูเวลา ก็
 จะได้บอกถูกว่าเวลาอะไร หรือจะใช้ให้
 นาฬิกาเมื่อเวลาได้ยืนขึ้นเที่ยง ก็ได้ใช้ไป
 และ ถ้า นาฬิกา เดินเร็ว หรือ ช้า ไป ก็จะได้ตั้งเสีย
 ใหม่ให้ตรง ตามเวลา และไม่ทำให้นาฬิกาเสีย
 ด้วย

๒ ตามบ้านเรือนย่อมมีนาฬิกาแทบทุกบ้าน
 เพราะ นาฬิกา เป็น ของ มี ประโยชน์ อาจบอก
 เวลาได้ถูกต้อง และการที่จะดูให้รู้ทุ่มโมง ไม่
 ว่านาฬิกาใหญ่หรือนาฬิกาเล็ก ก็ไม่ใช่ของยาก

ถ้าตั้งใจอยากจะรู้จริง ๆ แล้ว ขอความแนะนำของ ครู หรือ ผู้ใหญ่ ไม่ ก็ มาก น้อย ก็ จะ เข้าใจได้ดี เพราะ ฉะนั้น เด็ก ที่ มีความรู้ สูง ถึง เพียงนี้แล้ว ก็ ควร หัด ให้ เป็น ivo ทุกคน จะ ได้ ให้ บิดา มารดา ใช้ ตูนา พิก้า ที่ บ้าน และ จะ ได้ รู้ จัก ตูนา พิก้า ที่ โรงเรียน ว่า ถึง เวลา ไหว จะ ต้อง เรียน วิชา อะไร ทั้ง ให้ เป็น เกียรติยศ แก่ ตน ไม่ ต้อง ให้ ผู้อื่น ได้ ว่า ยัง ไม่ รู้ เตียงสา จน ชื่น ตูนา พิก้า ก็ ไม่ เป็น

๓ ถึง การ ใช้ นา พิก้า ก็ เป็น ของ ง่าย เหมือน กัน ถ้า บอก ให้ คราว เตียว แล้ว จำ ivo ก็ ย่อม ทำ ได้ ที่ เตียว ไม่ เป็น การ ยาก ถ้า บาก อะไร เลย เด็ก ๆ แม้ แต่ เพียง อายุ ๘ ขวบ หรือ ๙ ขวบ ก็ อาจ หัด ใช้ นา พิก้า เป็น และ ตูนา พิก้า เป็น คือ ถ้า เป็น นา พิก้า ใหญ่ ก็มี ลูก กุญแจ ไข ข้าง หน้า

สิ่งสำคัญที่ จะ ต้อง จำให้ มั่นคง ก็แต่ เพียง ว่า หันไป
ทาง ข้าย มือ หรือ ขวามือ ถ้า เปน นาฬิกา พก โดย
มาก มักใช้ ไข ที่ ขวี่ อย่าง ที่ ไข ด้วย ลูก กุญแจ
นั้น บัด นี้ ไม่ ใคร มี ใคร ใช้ แล้ว

๔ เมื่อ รู้จัก ตูนาฬิกา ตาม เวลา ได้ แล้ว ถึง
จะ ยัง เปน เด็ก ก็ อาจ ใช้ เวลา กำหนด นิต แนะ
ผู้อื่น ได้ ดัง ผู้ ใหญ่ เหมือน กัน เปน ต้น ว่า เมื่อ
ถึง วัน พระ หยุต ไร่ เรียน เรา จะ ขวน เพื่อน ของ
เรา ไป เทียว สระ ประทุม เรา จะ ได้ นิต ว่า ให้ ไป พบ
กัน ที่ บ้าน นั้น เวลา เท่านั้น ๓ โมง ตรง ไม่ ต้อง
ต่าง คน ต่าง คอย กัน ให้ เสีย เวลา หรือ เมื่อ ผู้ อื่น
นิต เรา เช่น ครุ นิต ให้ เรา ไป ถึง ไร่ เรียน ๓ โมง
เช้า ทุก วัน เรา ก็ จะ ได้ ประพฤติ ตัว เรา ให้ ถูก ต้อง
ตาม กำหนด เวลา ของ ครุ

๕ การกำหนด นิต เวลา กัน นี้ เปน ประโยชน์

อันใหญ่ยิ่ง และเด็ก ๆ ก็อาจทำได้ด้วย ผู้ใหญ่
เหมือนกัน เพราะเด็ก ๆ ก็ย่อมมีอะไรที่จะต้อง
นัดหมายเหมือนกันเป็นบาง ครั้ง บางคราว และ
ย่อมมีหน้าที่ ๆ จะต้อง พัง เวลานั้นนัดหมายของครู
หรือผู้ใหญ่ แล้ว ทำ ตามให้ตรง ต่อ เวลานั้น
หมายนั้น ด้วยเสมอไป ถ้าคนเราไม่มีนาฬิกา

และไม่ใช้ เวลา เป็นเครื่องนัดหมาย ทำไมจึงจะ
ทราบได้ว่าเราจะ ต้องไป พบใคร เวลาไร เรา
จะ ต้อง เข้าเรียนเมื่อไร หรือเลิกเรียนเมื่อไร? ขึ้น
เที่ยงก็ จะไม่ได้ยิน เพราะไม่มี นาฬิกา บอก เวลา

๖ เมื่อเป็นดังนี้จะมีเกิดยุ่ง กันใหญ่หรือ?
ถ้ามีใครนัดเราว่า พรุ่งนี้ให้ไป พบกันที่บ้าน
เราจะมี ต้องไป แต่ เข้า ครัว แล้ว คอย เขา อยู่จน
มืดค่ำหรือ? เพราะไม่ได้กำหนด เวลา กัน ไว้
ที่โรงเรียนก็เหมือนกัน ทำไมครูจึงจะทราบได้

ว่า เมื่อไร จะหยุดทำเสียไป ลงมือเขียนตาม
คำบอก และเมื่อไร จะหยุดพัก เพราะไม่มี
นาฬิกา และเวลาไป โรงเรียน ก็ จะ เข้า บ้าง สาย
บ้าง ไม่เป็นกำหนด อัน แน่ ได้

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกตได้

นาฬิกา	แนะ นำ	เกียรติยศ
เตียง ส	สำคัญ	บุญ แ
กระ	สระประทุม	เข้า ทรู

บทที่ ๑๐

ตรง ต่อ เวลา (ต่อ บท ที่ ๙)

๗ ทั้ง นี้ ย่อม แล เห็น ได้ ว่า การ กำหนด
เวลา เป็น สิ่ง สำคัญ ในการ เล่าเรียน หรือ ทำ การ
งาน หรือนัด พบ เพื่อน ฝูง ฯ ล ฯ เรา ต้อง มี
กำหนด เวลา ทั้ง สิ้น ถ้า ไม่ เช่น นั้น ก็ จะ เกิด ยุ่ง

ใหญ่ ทั้งกล่าวมาแล้ว และที่จะกำหนดเวลานี้
เราจำเป็นต้องมีนาฬิกา ถ้ามีฉะนั้นก็จะทราบ
ไม่ได้ว่าเมื่อไรถึงเวลาไร การกำหนดเวลาการ
ใช้นาฬิกา และ การดูเวลาตามนาฬิกาได้
ถูกต้อง จึงเป็นการจำเป็นของคนเราอย่างหนึ่ง
ไม่ว่าผู้ใหญ่ก็ดี หรือเด็ก ๆ ที่ยังเป็นนักเรียน
อยู่ก็ดี

๘ เพราะเหตุฉะนั้นเด็ก ๆ จึงต้องรู้จักดู
นาฬิกา และใช้นาฬิกาเป็น ดังได้แนะนำไว้
ข้างต้น จะได้กำหนดเวลาถูกตุนาน ผู้ใหญ่ ๆ
บ้าง อย่าลืมว่า การกำหนดเวลาตามนาฬิกา
นี้เป็นของจำเป็นที่เด็ก ๆ จะต้องกำหนดได้
อย่างหนึ่งต่อไปนี้จะแนะนำว่า เมื่อ
กำหนดเวลาแล้ว จะต้องถือตามเวลาที่
กำหนดนั้นให้ตรง ไม่ให้ช้า
ไป หรือเร็วไปอย่างไร

๙ เป็นต้นว่า เรานัดพบเพื่อนของเรา
เวลา ๔ โมงเช้า ณ ที่แห่งหนึ่ง เรา ก็จะต้อง
ไปถึงที่แห่งนั้นเวลา ๔ โมงเช้าตรง ถ้าเรา
ไปถึงช้าไป เพื่อนของเรา ก็จะต้อง คอยเราอยู่
เสียเวลา และ ย่อมไม่เป็นที่พอใจของเขาด้วย
ถ้าเราไปถึงก่อน ๔ โมงเช้า เขายังไม่มาถึง
เราก็จะต้องไปคอยเขา เสียเวลาของเรา และจะ
ต้องไปนั่งอดใจทนคอยอยู่ที่เขาคอยเรา เหมือนกัน

๑๐ ถ้านัดพบกันที่บ้านเขา แม้เราไปถึง
ก่อนเวลา นั้น บางทีจะทำให้เกิดความไม่พอใจ
ในฝ่ายเขา เพราะเขายังไม่นึกว่าเราจะมาถึง
และยังไม่ได้เตรียมตัวที่จะรับเรา จะทำให้เขา
กระวน กระวายต่าง ๆ ในการนัดหมายนี้จึงมี
ทางถูกอยู่อย่างเดียว คือเราต้องถือเวลาให้ตรง
ตามนัด เร็วเกินไปก็ไม่ดี ช้าเกินไปก็ไม่ดี

๑๑ การ ที่ไม่ ถือ เวลา ตรง นั้น อาจให้ โทษ
 ๓ เวลา นัด สอดไล่ ๓ โมงเช้า เราไปไม่ทัน ก็ไม่
 ได้ เข้าไล่ หรือเมื่อเราจะไป ขึ้น รถไฟ เราไปถึง
 สะเทวน์ไม่ทัน เวลา รถไฟ ออก รถไฟไปเสียแล้ว
 เราก็ไปไม่ได้ สม ความปรารถนา นี่นับ ว่า ขาด
 ประโยชน์ ของเรา จึงเป็น การให้ โทษ แก่ตัวเรา
 ไซ้แต่เท่า นั้น การ ถือ เวลาไม่ตรง ตาม กำหนด
 นี้ ย่อมให้ โทษ แก่ผู้อื่น ด้วยเหมือน กัน

๑๒ เป็น ต้น ว่า เรา นัด พบ กับใคร ๆ
 หรือใคร ๆ นัด พบ กับเรา ถ้าเราไม่ไป ตรง
 ตาม เวลา นัด ก็ อาจ ทำให้ เขา ต้อง คอยเสีย
 ประโยชน์อื่น ของ เขา หรือ จะ พดให้ เห็นได้ ง่าย
 เช่นเมื่อเรา ถูก เกณฑ์ แห่ ครู นัดให้ ไป พบ ที่บ้าน
 ครู เวลา ๓ โมงเช้า เราไปไม่ทัน ครู คอย อยู่

ไม่ได้ต้องไปเสียก่อน ก็นับว่าทำให้เกิดความ
เสียหายแก่ครู หรือทำให้ครูต้องลำบากในการ
ที่จะต้องไปตามหาผู้อื่นแทนตัวเรา การที่ไม่
ถือเวลา ตรงอย่างนี้ เรียกว่าให้โทษแก่ผู้อื่น
ด้วย นักเรียนไม่ควรประพฤตินี้เลย

๑๓ การรู้จักถือเวลา ตรง ตามกำหนดนี้
เรียกว่า ตรงต่อเวลา และการตรงต่อเวลาเป็น
สิ่งที่ผู้ใดจะต้องประพฤตินี้ทุกคน เพราะฉะนั้น
ในที่สุดนี้จึงขอแนะนำว่า ให้นักเรียนทั้งหลาย
ประพฤตินั้นตรงต่อเวลาเสมอไป อย่าให้เร็ว
หรือช้ากว่าเวลากำหนด จะได้ไม่เสียประโยชน์ตน
และจะได้ไม่เสียประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งตัว
อย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว

๑๔ ผู้ที่ยังดูเวลาตามนาฬิกาไม่เป็น ก็
จงขอคำแนะนำของครู หรือ บิดา มารดา หักดู

นาฬิกา และใช้นาฬิกาให้เป็น จะได้ ทำตัวให้
 ตรง ต่อเวลา ตั้งได้ สัก สอนไว้ แล้ว จะได้ มี ชื่อ
 ว่า เป็น เด็ก ดี ได้ ส่วน หนึ่ง และ จะได้ เป็น การ
 เอา เียง อย่าง ผู้ ใหญ่ ที่ ท่าน ใช้นัด หมายถึง กัน
 ด้วย กำหนด เวลา แล้ว ทำ ตาม ความ นัด หมายถึง
 ตรง ต่อ เวลา ที่ กำหนด นั้น

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกตได้

ดู	อาจ	กระวน กระวาย
ปรารภ	เกณฑ์	ตรง ต่อ เวลา
ประพฤติ	นัดหมาย	กำหนด

บทที่ ๑๑

ความ ซื่อ ตรง

๑ เด็ก นักเรียน คน หนึ่ง เมื่อ ถึง เวลา หยุด
 พัก กลาง วัน ก็ ออก ไป เทียว เดิน เล่น หลัง โรงเรียน

แต่เห็น มะม่วง ต้น ริม รั้วมี ผลสุก ก็เอา อีซู ขว้าง
 ขึ้นไป แต่หา ถูก ผล มะม่วง นั้นไม่ อีซู เดยไป
 ตก ที่ ถนน ริม รั้ว ภายนอก โรง เรือน ถูก คน ที่ กำลัง
 เดิน มา ศีรษะ แตก เลือด ออก แล้ว เด็ก คน นั้น ก็รีบ
 ขอน ทัว หนี ไป เล่น ฟุตบอล เข้า หมู่ กับ นัก เรือน
 อื่น ๆ เพื่อ บิด บัง ความ ผิด ของ ตัว เสีย

๒ พอ สัก ครู่ หนึ่ง ชาย ผู้ ที่ ถูก อีซู ขว้าง ศีรษะ
 แตก นั้น ก็ มา พ้อง ครู ว่า มี เด็ก นัก เรือน ใน โรง
 เรือน นี้ เอา อีซู ขว้าง ศีรษะ แตก แต่หา ทน เห็น ตัว
 หนัก ไม่ ว่า คน ไหน เป็น ผู้ ขว้าง ขอให้ ครู ชำระ ให้

๓ ถึง เวลา เที่ยง ครู สิ้น กระตัง เข้า เรือน
 นัก เรือน มา พว้อม กัน ที่ ห้อง ประชุม ครู จึง แจ้ง
 เหตุ ที่มี ผู้ มา พ้อง ให้ นัก เรือน ทั้ง หาย พัง และ
 ถาม เป็น คำ กตาง ว่า “ ใคร เป็น ผู้ ขว้าง บ้าง ?
 ขอให้ บอก เสีย ตรง ๆ ” เงียบ, ไม่มี ใคร ตอบ

สักคนเดียว ครูจึงถามต่อไปว่า “ใครเห็น
ใคร ขว้างปา ก้อนอิฐ เล่น บ้าง ?” ก็ไม่มีใครตอบ
อีก ครูจึงถามซ้ำอีกว่า “เวลานั้นใครอยู่ที่
หลังโรงเรียนบ้าง ? จงยกมือขึ้น”

๔ มีเด็ก ยกมือขึ้นหลายคน ครั้นเมื่อครู
ถาม ก็พากัน บอกว่า หาได้ไป อยู่หลังโรงเรียน
ไม่ แต่ได้ยินนายทอง พูดว่า จะไป หา มะม่วง
หล่น ที่หลังโรงเรียน นายทอง ก็ เป็น ผู้ยก
มือ ขึ้น ด้วย เหมือน กัน ครูจึง หันไป ถาม ว่า
“นายทองไปเก็บมะม่วงหล่นหลังโรงเรียนจริงหรือ?”
นายทอง ตอบ ว่า “จริง ขอรับ”

๕ ครูจึงถามต่อไปว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอ
ก็เป็นผู้เอา อิฐ ขว้าง ทาน ผู้ นี้ ค่ะ ละ แรก นั้น ชี”
นายทองตอบ “กระผมไม่ได้ขว้างก้อนอิฐเลย ขอรับ”
ครูถาม “ถ้าเช่นนั้น เอาอะไร ขว้างเล่า?”

นายทองตอบ “กระผมไม่ได้ ขว้างเลย ขอรับ”
 ครู มีความ สงสัยไม่ เชื่อ จึง ถามตัก ว่า “เมื่อ
 เธอขว้าง เธอเห็น ท่าน ผู้ นี้ ที่ ถนน หรือไม่?”

นายทอง ตอบ “กระผมไม่ได้ดูที่ ถนน ไม่ได้
 แลเห็นใคร ขอรับ”

ครู จึงว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอก็ขว้างก้อนอิฐออกไปนอก ถนน โดยไม่ได้สังเกตว่ามีใครอยู่ ข้าง
 นั้นนั่นซิ ”

นาย ทอง ตอบ “กระผม ไม่ได้ ขว้าง ขอรับ ”
 ครูไม่เชื่อจึงพูดว่า “ก็เมื่อ ก็ เธอ รับ ว่า ขว้าง แต่
 ไม่ได้ดูว่ามีใครอยู่ที่ถนน หรือไม่ ไม่ใช่หรือ ? ”

นาย ทอง ตอบ “กระผมไม่ได้ ขว้าง ขอรับ
 และไม่ได้ดูใครที่ถนน ”

๒ ครู จึง เต็มว่า นายทอง ปากแข็ง แล้ว
 ก็หันไปถามนักเรียนอื่น ๆ ว่า “ใครเห็นมีผู้

ขึ้นไปเล่นอยู่หลังโรง เรียน บ้างนอก จาก นายทอง?”

นักเรียน ทั้งหลายก็ตอบ ยืนยัน คำ ว่าเล่นฟุตบอล อยู่ หน้าโรง เรียนพร้อมกัน ทั้งสิ้น ได้ยิน แต่นาย ทองว่าจะไปเก็บ มะม่วง หล่น หลังโรง เรียนคนเดียว

ครู จึง หันไปถาม ผู้ที่ มา ฟ้อง ว่า “ เด็ก ที่ ขว้าง ท่าน นั้น คือ นายทอง คน นี้ ใช่ หรือไม่ ? ”

ผู้ ฟ้อง ก็ ตอบ ว่า “ กระผม จำ หน้า ไม่ได้ แต่ เชื่อว่า เปน เด็ก สูงดำ เพียง นี้ และ แต่ง ตัว อย่าง นี้แหละ ขอ รับ ”

๗ ครู ยัง มี ความ สงสัย ไม่ แน่ ว่า นายทอง เปน ผู้ ปา เขา ศีรษะ แทก จริง หรือไม่จริง จึง อูบาย เรียก นายทอง มา ยืน หน้า ที่ ประชุม แล้ว หยิบไม้ อาญา ของ โรง เรียน ออก มา จาก ตู้ ตู้ ประกาศ ว่า “ นายทอง มี ความ ผิด เล่น ขว้าง ปา ออก ไป นอก ถนน จน ถูก คน เดิน ไป มา ศีรษะ แทก ฉะนี้ จะ

ท้องถิ่น นายทองหล่อ หนา นักเรียน ทั้งหลาย ๑๐ ที่ตาม
ความผิด ” แล้ว ก็ทำ เป็น ประกาศไม่ให้ นักเรียน
อื่น ๆ เล่น เกเร อย่างนายทองหล่อไป

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกต ได้

พุทธบอด

ห้องประชุม

เหตุ

สงสัย

สัง เกต

ประกาศ

เขอ

ไม้อาญา

อิฐ

บทที่ ๑๒

ความ ซื่อ ตรง (ต่อบทที่ ๑๑)

๘ ฝ่าย นายอาจ นักเรียนอยู่ในที่ประชุม นั้นด้วย
แต่ เมื่อครูถาม ก็ หาได้ยกมือ สักครั้งหนึ่งไม่ เมื่อ
เห็น นายทอง จะถูกตี ตั้งนั้นก็นึกไม่สบายใจ เพราะ
ตัวเป็น ผู้ ขว้างมะม่วง ให้ ก้อน อิฐออกไป ถูกคนศิวิระ

แตก แล้วไม่รับ มาหนึ่งเฉย เสีย จน นายทอง
ผู้หา ความผิด มิได้ จะมาต้อง ถูก ทำโทษ เพราะความ
ผิด ของ ตัว นี้ นาย อาจ มีความ ร้อน ใจ เป็น
กำลัง ออก เต็ม ที่ ก ๆ จึง เดิน ออก มา หา ครู
แล้ว รับ สารภาพ ว่า

๙ “ ไปรต ที่ กระผม เกอะ ขอรับ เพราะ
กระผม เป็น ผู้ ขว้าง มะม่วง หลัง โรง เรียน แล้ว
ก่อน อีซู เลย ไป ถูก ท่าน ผู้ นั้น คีร์ยะ แดก ใน เวลา
นั้น นาย ทอง หา ได้ ไป อยู่ ที่ นั้น ไม่ ”

๑๐ ครู และ นัก เรียน ทั้ง หลายน และ ผู้ ที่
มา ฟ้อง ท่าน คน ก็ มีความ ประหลาด ใจ พา
กัน ดู นาย อาจ เป็น ตา เดียว กัน ไป หมด แล้ว เมื่อ
ครู ชัก ถาม ต่อ ไป ก็ ได้ ความ ว่า นาย ทอง ได้ ไป
หลัง โรง เรียน จริง แต่ คน ละ เวลา ไม่ใช่ เมื่อ

นายอาจ ไป ขว้าง มะม่วง ครู จึง ขอโทษนาย
ทอง แล้ว จะ ตี นาย อาจ ๑๐ ที ตามที่ได้ประ
การไว้

๑๑ แต่ผู้ฟ้อง มีความสงสัย และ นึก รัก
นาย อาจ ที่ เปน เด็ก ดี มีความ ซื่อตรง จึง ขอโทษ
ต่อครูไม่ให้ นาย อาจ ต้อง ถูก ตี ครู ก็ ยกโทษให้
เปน การ ทอบ แทน ที่ นาย อาจ กล้า ออก มา พutsch ความ
จริง ไม่ต้องให้ ผู้อื่นได้ รับ โทษ เพราะ ความ ผิด
ของ ตัว

๑๒ ทั้ง นี้ มา นายอาจ ไม่ได้ ปก บิด ความ
ผิดเลย เมื่อทำสิ่งใด ผิด ก็ รับ สารภาพ ผิด เสมอ
แต่ นายอาจ เข้า โรงเรียน มา สาม ปี กว่า แล้ว ยัง ไม่
ได้เรียน สิ่งใดที่ กลบ ใจ นายอาจ ให้ เปน คน ดี ได้ มาก
เท่า ที่ เรียนบอก ความ จริง ใน วัน เกิด ความ ฉนั้น

๑๓ นักเรียนทั้งหลายก็พากันรักใคร่ นาย อาจ

แล้ว ทาง คน ก็ เอา อย่าง นายอาจ จนเด็กใน
โรงเรียน นั้น ซึ่งมีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ คน
ไม่มี ใคร ปก บิด ความผิด ของ ตน เลย สัก คน เดียว
กลายเป็น เด็ก ^{เชื่อ} ตรง พูด ความ จริง ไป หมด ทุก คน
เพราะ นายอาจ มา ทำ ตัว อย่าง ให้ แม้แต่ รู้ สัก ว่า
ความ ผิด นั้น จะ นำ ให้ ไตร่ พ้อ ถึง เส้น ใต้ ก็
ไม่มี ใคร ขลาด และ ปก บิด ความ ผิด นั้น ใจ กลับ
มี ความ กล้า บอก ความ จริง ทน รับ โทษ ทุก อย่าง
โรงเรียน นี้ จึง มี ชื่อเสียง ปรากฏ มี ผู้ นิยม นับ
ถือ เป็น อัน มาก

๑๔ โรงเรียน ไต ๆ ทั้งหมด อาจ ผัก หน่อ
เด็ก ให้ ^{เชื่อ} ตรง ได้ อย่าง โรงเรียน ที่ เฒ่า ให้ พัง นี้ ทุก
โรงเรียน เพราะ ฉะนั้น ก็ สม ควร แล้ว ที่ ครู
และ นัก เรียน จะ พยายาม ปลด ปล่อย ความ ^{เชื่อ} ตรง ให้
เกิดขึ้น ได้ ดัง นี้ ถึง จะ ไม่ สำ เสร็จ โดย เร็ว เพราะ

จะต้อง กลับ สิ้น ดาน เต็ก ที่ เคย พุด ปด มา แล้ว ให้ พุด
แต่ ความ จริง ก็ ดี แต่ ถ้า พยายาม ไป จริง ๆ ก็ มี
ทาง ที่ จะ กลับ สิ้น ดาน ได้ อย่าง นาย อาจ และ นัก เรือน
ใน โรง เรือน ที่ ได้ กล่าว มา แล้ว นี้ เหมือน กัน

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกต ได้

โทษ	ตารภาพ	สงสาร
จำนวน	สมควร	พยายาม
สิ้นสุด	รักใคร่	ปรากฏ

บทที่ ๑๓

ความ กระหมืด กระหม่น

๑ ใคร จำ ชื่อ นาย ชอบ กับ นาย ชัง ได้ บ้าง ?
คนที่ อ่าน หนังสือ ธรรมจริยา เล่ม ๑ แล้ว คง จำ ได้
ว่า นาย ชอบ กับ นาย ชัง เรือน หนังสือ อยู่ โรง เรือน

เดียว กัน เป็น บุตร พด เรือน ด้วย กัน นาย ชอบ
ไม่เล่น การ พนัน และ เก็บ อัฐิ ที่ เหลือ จาก ชื้อ
ขนม กิน กลาง วัน ผสม ไว้ จน ได้ ชื้อ ผ้า นุ่ง ผ้า ห่ม
เมื่อ โต ขึ้น ไป ทำ ราชการ ยัง เก็บ เงิน เดือน ได้ อีก
จน เป็น คน มั่ง มี ขึ้น ฝ่าย นาย ชัง นั้น เรียน อะไร
ไม่ได้ พอใจ แต่ เล่น หยอด หลุม ทอย กอง เมื่อ
สิ้น บุญ มารดา แล้ว ก็ ต้อง ไป อาศรัย เขา กิน

๒ เมื่อ นาย ชัง ปลดอย ตัว ให้ เสว ทราบ ทำ ข้ำ
ถึง เพียง นี้ ใคร เลย จะ คิด ว่า นาย ชัง จะ เอา ตัว
รอด ได้ แต่ นาย ชัง ก็ กลับ เอา ตัว รอด ได้ ด้วย
เรื่อง เป็น ดังนี้ จะ เล่า ให้ ฟัง ต่อ ไป คือ

๓ ภาย หลัง นาย ชอบ ได้ มี ที่ ทำ กิน เป็น หลั ก
ถาน มั่ง คั่ง บริบูรณ์ มาก ได้ ทราบ ข่าว ว่า นาย ชัง
ผู้ เคย เป็น เพื่อน นัก เรียน อัน ชอบ พอ รัก ใคร่ กัน มา
แต่ ยัง เล็ก ๆ นั้น ไม่มี ทาง ทำ การ หา เลี้ยงชีพ

แต่ อย่างหนึ่ง อย่างใด ใช้เงิน ทอน ทุนอยู่ เสมอ
 เดียว นี้ ก็ หมต ทุน แล้ว ต้องไป อาศรัย เขา กิน
 และ ทำงานให้เขา ได้ความทุกข์ยากมาก

๔ นายชอบมีความเวทนา จึงให้คน ไปเชิญ
 นายขัง มาหา แล้วชักชวนให้อยู่ด้วย นายขัง
 ก็ ตกลง อยู่กับ นายชอบ แล้วรับเป็นผู้ดูแล การ
 บ้าน ต่าง หูต่าง ตา นายชอบ เงิน เดือน ที่ นายชอบ
 จะให้ เดือนละ ๒๐ บาท นั้น ก็ จะรับไป ใช้ส่วย
 แต่เพียง เดือนละ ๑๐ บาท อีก ๑๐ บาท นั้น
 ขอให้นาย ชอบเก็บ รวบรวมไว้ให้ ต่อ เมื่อ นาย
 ชอบ เห็นว่า ประพฤติดีแล้ว จึง ค่อย มอบเงิน ที่
 เก็บ ๆ ใวนั้นให้ จะได้เป็นทุน ทำการ ให้งอก
 งาม ต่อ ออกไปอีก

๕ แต่นั้น มา นายขัง ผู้เคย ชอบเล่น การพนัน
 ต่าง ๆ ก็ กลับเป็น คนเกลียดการพนันไป เคย

ใช้เงินเปลือง คือใช้สุรุ่ยสุร่ายไม่กลัว หมดเปลือง
ก็กลายเป็น คน กระหมัด กระหม่อมใช้ คือ มี น้อย
ใช้น้อย กลัว หมดเปลือง คิดแต่ จะ หา เงิน ทำทุน
ค้าขาย และ คิด กระหมัด กระหม่อม ใช้เงินให้น้อยที่
สุดที่จะใช้ ได้ เพราะ นาย ชัง ได้ เห็น ตัว อย่าง
ความประพฤติของนายชอบมา แล้ว แต่ ครั้ง ยัง เด็ก ๆ
จน บัด นี้ คือ นาย ชอบ ใช้ สุร่อยไม่ สุรุ่ย สุร่าย
มี น้อย ก็ ใช้ แต่ น้อย และ หมั่น เก็บ เด็ก ผสม น้อย
จึง รวม เป็น ทรัพย์ สมบัติ มาก ขึ้น ได้ ถึง เพียง นี้

๒ นาย ชัง ทำ การ ให้ นาย ชอบ ๔ ปี นาย
ชอบ เห็น ว่า เงิน เดือน ที่ เก็บ ไว้ ให้ นาย ชัง นั้น
พอจะเป็นทุนของนายชังได้แล้ว ก็ คิด อ่าน ให้ นาย ชัง
ไป เทียว แดก เข้า จัด หา เรือ ให้ พอ เปน กำ ลัง
นาย ชัง มีความ ยินดี มิ ได้ คิด ท้อถอย ก็ มั่น ใจ หา
กิน โดย แข็ง แรง ยิ่ง ได้ กำไร มาก ก็ ยิ่ง ค้า ขาย

กว้างขวาง ออกไปอีก จน ถึง จับ จง ที่นา ให้เขา
เช่า บ้าง หากคนให้ ทำเองบ้าง ใน เจ็ดแปดปี
นายซัง เก็บเงินได้หลายซัง มีที่นาหลายร้อยไร่
นายซัง ก็ยัง หา นอนใจไม่ว่าง ยัง คิด การให้ กว้าง
ขวาง ออกไป อีก เสมอ

๗ เดียวนี้ นายซัง มี หุ่นใหญ่อยู่ ในโรง สี่ไฟ,
มีที่บ้าน อยู่, มีที่นา ให้เขาเช่า และยังมีเงิน
เปนนกง กลาง อยู่อีก นับ ว่า เป็น คนพอ มี อัน จะ
กินได้คน หนึ่ง

นี่แหละจะเห็นได้ว่าการใช้สรอย สรุ่ย สรุ่ยยอม
ให้ ไทขออย่างไร และการใช้สรอยกระหมัดกระหมัด
ยอมให้ คุณ อย่างไร

๘ ที่เรียก ว่า ใช้สรอย สรุ่ย สรุ่ย ก็คือใช้
ไทย์ไม่คิดถึง ต้นทุน เติม มีเท่าไรใช้ทุ่ม เทไป
เท่านั้น บางที ก็ ใช้ทอนทุน เพราะ สิ่งที่ไม่

ควรซื้อ ก็ซื้อ ไม่ควรทิ้ง ก็ทิ้ง พอที่จะใช้
ให้ตลอดถึง พรุ่งนี้ ก็มา หมดเสียแต่วันนี้ และ
ที่ว่าใช้สรวอย กระหมัด กระหมัด ก็หาได้ หมายถึง
ความว่าใช้อย่าง ตระหนี่ถี่เหนียวไม่ หมายความว่า
ว่ามีน้อยใช้น้อย เช่น หาเงินได้วัน ละ ๑ บาท
ใช้แค่ ๓ สลึง เอาไว้เป็น เงินเก็บเสีย สลึงหนึ่ง
เป็น ต้น

๙. ตาม ที่ ได้เห็น อยู่ ทุกวัน นี้ เด็ก ที่ สรววย
สรววย ก็มี มาก และ เด็ก ที่ รู้จัก กระหมัด กระหมัด
เหมือน นายชอบ ก็มี มากเหมือน กัน เพราะ ยัง
เห็น เด็ก ที่ ทำ เช่น นี้ อยู่ เสมอ คือ ชัก ผ้า นุ่ง ทำ
ทาง ว่าว. ผ้า นุ่ง หรือ กาง เกว ยัง ใหม่ ๆ เอามา
นั่ง ลง ไป กลาง ดิน กลาง ทวาย ให้ ฝน ระเบิด ต้อง
เสีย วัสดุ ค่า ชัก ฟอก อีก น้อย ๆ เมื่อ กลับ จาก

โรงเรียน แล้ว ก็ โยน หนังสือ ทั้งไว้บนโต๊ะไม่ปรานี
ปราศัย ขาด แล้ว ก็ซื้อใหม่

๑๐ ผ้า นุ่ง หรือ เสื้อ ก็ดี หนังสือ ก็ดี จะ
ถือว่า เปน แต่สิ่ง ของ หาใช้เงินทอง นั้นไม่ได้
เพราะผ้า นุ่ง เสื้อ และ หนังสือ. ฯลฯ เปน สิ่ง
ของ ก็ จริง แต่ ถ้า ไม่ซื้อ เขา ด้วย วัสดุ หรือ ด้วย เงิน
จะได้ สิ่ง ของ เหล่า นั้น มา อย่างไร ? เหตุ ฉะนั้น ผ้า
นุ่ง หรือ เสื้อ ก็ดี หนังสือ ก็ดี เรา ต้อง นับ ว่า
เปน เงิน เหมือน กัน เงิน เรา เสีย ตาย ไม่อยาก ให้
หมด เปลือง ฉนั้น ไต สิ่ง ของ เช่น ผ้า นุ่ง ฯลฯ ก็
ต้อง เสีย ตาย ฉนั้น นั้น เหมือน กัน ควร ถนอม ต้อง
ถนอม ไม่ ควร ทั้ง ก็ จง อย่า ทั้ง เปน อัน ขาด

๑๑ เด็ก ๆ ย่อม มี ทั้ง ดี และ ชั่ว ดัง ที่ กล่าว
มา แล้ว นี้ เด็ก ไต ที่ เปน คน สุรุ่ย สุร่าย ก็ นับ ว่า ดี
ไม่ได้ อย่าง นาย ชัง เมื่อ ครั้ง ยัง เด็ก ๆ อยู่ นั้น

การ รักษา สมบัติ อัน เปน สาธารณะประโยชน์ ๖๗

เด็กโตที่เป็น คน กระหม่อม กระหม่อม เด็ก นั้น ก็ได้
ชื่อว่า เปน เด็ก ที่เหมือน นายชบ และ ถ้าเด็กโต
ประพฤติเหมือน นายชบ อยู่แล้ว ก็ ต้อง ประพฤติ
ให้ แข็งแรง ขึ้น อีก เด็กโต ที่ ประพฤติ เหมือน
นาย ชัง ก็ ไม่ ควร จะ ปลดหย ทั่ว ให้ เลย ตาม เลย
ควร จะ กลับ ใจ เสียใหม่ ให้ เหมือน นายชัง จะได้
กลับ เปน ที่มี ชื่อเสียง เหมือน นายชัง ได้ บ้าง
คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกต ได้

ผสม

บุญ

ทวาม

บริบูรณ์

โอศรัย

เวทนา

เชิญ

สัญญา

ปรานี

ปราสย

ใช้ เงิน ทอนทุน

บทที่ ๑๔

การ รักษา สมบัติ อัน เปน สาธารณะประโยชน์

๑ ใน เล่ม ๑ นั้น ได้ เขียน มา แล้ว ว่า การ

ที่จะรักษาสมบัติของเรา นั้น (ก) เราต้องไม่ทำให้เสียหรือให้สกปรก แล้ว (ข) จึงทำให้ดีและให้สะอาด. ข้อ (ก) นั้นเป็นข้อสำคัญ จึงได้ยกขึ้นไว้ต้น และในเล่ม ๑ ก็ได้ชี้แจงเปรียบเทียบไว้ให้เห็นว่า เรือนซึ่งทำตามข้อ (ก) คือไม่ทำให้เกิดความสกปรกขึ้นได้เลย ถึงแม้จะไม่ขัดกวาดทำให้สะอาด ก็ย่อมจะหมดจดเรียบร้อย และถาวร กว่าเรือนที่ทำตามข้อ (ข) คือขัดกวาดทำให้สะอาดเสมอ แต่ยอมเฝ้าทำให้สกปรกอยู่เสมอ ด้วยเหมือนกัน

๒ ข้อนี้ นักเรียน ต้องจำไว้ เพราะเป็นข้อสำคัญในการที่จะรักษาความสะอาด และรักษาสมบัติให้ถาวร คือ (ก) ต้องไม่ทำให้เสียหรือให้สกปรกเป็นข้อใหญ่ แล้ว (ข) จึงทำให้ดีและให้สะอาดขึ้นด้วย

๓ ในการที่จะ รักษา สมบัติ ของเราเองนั้น
เรา ต้อง ถือ ตาม ความ สำคัญ ทั้ง ๒ ข้อนี้ คือทั้ง
ไม่ ทำให้ เสีย และ สกปรก ด้วย กับ ทั้ง คอย ทำให้
ดี และ ให้ สอาด ขึ้น ด้วย แต่ ใน การ รักษา สม
บัติ อัน เปน สาธารณะประโยชน์ คือ ไม่ใช่ ของเรา
หรือ สำหรับเรา โดย เฉพาะ และ ไม่ใช่ ของ ผู้หนึ่ง
ผู้ใด หรือ สำหรับ ผู้หนึ่ง ผู้ใด โดย เฉพาะ แต่
สำหรับ ให้ เปน ประโยชน์ แก่ คน ทั้ง หาย ทั่ว ไป นั้น
เรา จะ ต้อง ถือ เอา ข้อ (ก) เปน ประมาณ ส่วน
ข้อ (ข) นั้น รัฐบาล เปน ผู้ ทำให้ แก่ เรา อยู่ แล้ว
เรา เบน แต่ ช่วย ใน ที่ ควร จะ ช่วย ได้ เช่น การ รักษา
ถนน และ คลอง เรา ทั้ง หาย ทั่ว กัน จะ ต้อง ถือ เอา
เป็นหน้าที่ แต่ เพียงว่า ไม่ ทำให้ สกปรก และ เสีย หาย
๔ ส่วน ข้อ (ข) ที่ว่า ทำให้ สอาด และ ดี ขึ้น
นั้น รัฐบาล จัด ให้ มี เจ้าพนักงาน คอย ทำ อยู่ แล้ว

เราเป็น แต่คอยช่วยใน ที่ควร จะ ช่วยได้ โดยไม่
 เหลือ บ่า กว่า แรงนัก เช่น ช่วย เหนี่ยว รัว หรือ สาด
 ถนน ตรง หน้า บ้านเรา เมื่อ เวลา ฝุ่น พุ้ง หรือ
 ช่วย จุด ไฟ ข้าง ทาง เดิน ตรง หน้า บ้านเรา เหล่า นี้
 เป็น ต้น ได้ ชื่อ ว่า เรา ช่วย ใน ข้อ (ข) คือ ช่วย
 ทำให้ ดี ขึ้น แต่ ข้อ (ก) คือ ไม่ ทำให้ สกปรก
 เสีย หาย เช่น ไม่ ทิ้ง โสโครก ให้ รก ถนน หรือ ทิ้ง
 ลง ใน แม่น้ำ ถ้า คลอง ให้ ต้น และ ให้ น้ำ สกปรก นั้น
 ต้อง ไม่ ลืม ว่า เป็น หน้า ที่ ของ เรา ทั้ง หาย ที่ จะ
 ต้อง ระวัง อยู่ ทุก เมื่อ.

๕ ที่ กล่าว มา แล้ว ข้าง ต้น นี้ เป็น แต่ ชี
 แจง หัวข้อ และ เหตุผล ใน การ ที่ จะ รักษา สมบัติ อัน เป็น
 ของ ตน กับ สมบัติ อัน เป็น ของ กกลาง ให้ ถาวร
 และ ถาวร เป็น สิ่ง ที่ ได้ ชี แจง มา แล้ว ใน เล่ม ๑ ทั้ง
 สิ้น ต่อ ไป นี้ จะ ได้ ยก ตัวอย่าง ของ การ ไม่ รู้ จัก

การ รักษา สมบัติอัน เป็น สาธารณะ ประโยชน์ ๗๓
รักษา สมบัติ อัน เป็น ของ กกลาง ทางที่ได้เห็น มี
ผู้ทำ มา แล้ว ขึ้น มา กล่าวไว้ พอเป็นเครื่องเตือน
ใจ ของ พวก เราไม่ให้ทำเช่นนั้นต่อไป

๒ เวลาหน้าว่าว เต็ก ๆ แทบทุกคน
คงจะได้เห็น ว่าว หรือ สาย บาน ว่าว พัน สาย ไทโรtex
หรือ สายไฟ พัว อยู่ ตาม ถนน ที่นั่นบ้าง ที่นี้บ้าง
บาง ที่ก็ ติด ตาม ฉ้อ พัว หลัง คา โบสถ์ หลัง คาวิหาร
และ ยอดพระ ปรางค์ พระ เจดีย์ ก็มี เหล่านี้ ต้อง
เรียกว่า ทำ สมบัติ อัน เป็น ของ กกลางให้เสื่อมเสียไป
และ ผู้ที่ทำเช่นนั้นได้ ชื่อว่า ไม่ถือ ตาม ข้อ (ก)
เต็ก ๆ ไม่ควรทำ ดังนี้เลย

๓ เมื่อพายุเหวี่ยงไป ตาม คลอง ต่าง ๆ บาง
ที่จะได้เห็น สุนัข นก นกขมิ้น นกยูง บาง ที่ก็ พบหยวก
กล้วย, ทาง มะพร้าว, และกิ่งไม้ ใบไม้, ลอยเป็น
สระ บางที่ถึง แก่ มี ไส้ ไครก คือเห็บปลวกอยู่

ริมคลองโดยเปิดเผย และเมื่อไป ตามถนน ข้าง
 ถนนที่มีโรง แถวรุ่ง รัง คน อยู่เป็น คน สกปรก
 ก็ เห็น มี เปลือก กัดขย บ้าง เปลือก หมา กบ้าง. ใบ
 ตอง บ้าง ๆ ล ๆ ทั้งใน ท่อ ริม ถนน เหล่านี้ ได้
 ชื่อ ว่า ทำ สมบัติ อัน เป็น สาธารณะ ให้เสีย ไป ทั้งสิ้น
 เหมือน กัน

๘ ครึ่งหนึ่ง ข้าพเจ้า ได้ เห็น เด็ก คน หนึ่ง
 ได้ ทราบ ว่า เป็น นัก เรียน ด้วย นำตะกร้า มี หนุ่ย
 เต็มไป เท ตั้งลงใน ท่อ ถนน ข้าพเจ้า จึง ได้ ไป ว่า
 กล่าว ชี้แจง ให้ เห็น ความ ผิด แล้ว ให้ โยก หนุ่ย
 เหล่านั้น ไป ทั้งเสีย ที่อื่นหมด. ดูที่ หวี, เป็น ถึง นักเรียน
 ยัง ทำ เช่น นี้ ได้ ข้าง ไม่ มีความ คิด เลย เห็น
 จะ ยัง ไม่ เคย อ่าน หนังสือ ธรรมจริยา

๙ ความ ชั่ว เช่น นี้ ยังมี อีก มาก เช่น
 ทาก ผี คดุม ขึ้น ริม ถนน หรือ ใจอก เรือ ขวาง

คตอง จอตรถ ขวาง ถนน ทักกิ่งไม้ ข้างถนน
ด้วย มือ อยู่ไม่ ค่อย เต็ด ตอกไม้ ใบไม้ ใน สวน
หลวง ฯลฯ จะ กล่าวไป ก็ไม่มีที่สิ้นสุด ให้
นัก เรียน ส่ง เกต เขาเอง ว่า ที่ จะ ทำ สิ่ง ไต สิ่ง
นั้นเป็น ความ เสียหาย แก่ สมบัติ อัน เป็น ประโยชน์
แก่คนทั่วไป หรือ เปล่า ถ้า เป็น จงอย่า ทำ เป็น อัน
ขาด เพราะ จะได้ ชื่อว่า ไม่ ทำ ตาม ข้อ (ก)
ที่ กล่าว ว่า อย่า ทำ ความ สกปรก เสียหาย ให้ แก่
สมบัติ อัน เป็น สาธารณะ และ จะ เป็น การ เสีย ที่ ที่
ได้ อ่าน หนังสือ นี้ แล้ว แต่ หา ได้ รับ ประโยชน์
ตาม คำ สั่งสอน นี้ ไม่

๑๐ สมบัติ อัน เป็น สาธารณะ ใน บ้าน เมือง เรา
ต่อไป ข้าง หน้า จะ ถาวร รุ่งเรือง ก็ เพราะ พวกเรา
ที่ได้ เล่า เรียน รู้จัก ผิด และ ชอบ แล้ว ช่วย กัน

รักษาตามคำสอนนี้ในเมื่อโตขึ้น แล้วส่งสอน
บุตรหลานหลานต่อไปให้ทำตาม ถ้าใครทำผิด
เช่น เด็กนักเรียน ที่ทิ้งหมึกลงในท่อน้ำนั้น ก็
เขียนตีให้ถึงขนาด

๑๑ จึงควรเป็นความยินดีของเราที่จะได้ทำ
หน้าที่อันสำคัญนี้ คือ รักษาสมบัติอันเป็นของ
กลางให้ถาวรยิ่งขึ้นไป และควรพยายามทำ
ให้ได้จริงทุกคน เพราะย่อมทราบอยู่แล้วว่า
ถ้าเราทั้งหลายไม่ช่วยกันรักษาตามข้อ (ก) คือไม่
ทำให้สกปรกเสียหาย ถึงรัฐบาลจะทำตามข้อ
(ข) คือ ทำให้สะอาดและดีขึ้นเสมอไป ก็คงไม่
ถาวรรุ่งเรืองได้ ตูจเรือนที่เจ้าของคอยขัดกวาด
แต่มีผู้คอยทำให้สกปรกอยู่เสมอด้วยเหมือนกัน

คำที่ควรรู้และควรสังเกตได้

ถาวร

เนกาะ

รัฐบาล

กตัญญู

๗๕

ประมาณ
โบสถ์

โทรเลข
พระปรางค์

ฉัฬ
พระเจดีย์

บทที่ ๑๕

กตัญญู

๑ จะเล่าเรื่องให้ฟัง เรื่องหนึ่ง เป็นเรื่อง
ที่ท่าน นักปราชญ์ได้ แต่งเรียบ เทียบไว้ สำหรับสอน
เด็ก คือ

ครั้งหนึ่ง มี ไถฮอน ตัวหนึ่ง นอนหลับ อยู่
ในป่า หนู จึง พากัน ขึ้นไป วิ่งเล่น บนหลัง เพราะ
ไม่รู้ สึกว่า เป็น ไถฮอน เมื่อ ไถฮอนตื่น ขึ้น ก็ เอา
เท้า ตบ หนู ใจ ได้ ตัวหนึ่ง หวัง จะ ฆ่า เสีย ด้วย
ความ โกรธ เคือง แต่ หนู เล็ก ตัว นั้น พุด อ่อน วอน
ว่า “ท่าน ไถฮอน ท่านเป็น สัตว์ มี ร่างกาย ใหญ่

โต ฝ้าย ข้าพเจ้านี้ เปน สัตว์ เล็ก นิด เตี้ยๆ เท่านั้น
ถึง ท่าน จะ ฆ่า ข้าพเจ้า เสีย ก็ หา มี เกียรติยศ อัน ไต แก่
ท่าน ไม่ ไป รอด ปล่อย ให้ ข้าพเจ้า ไป เติบ เนื้อ วัน
หน้า บาง ที่ ข้าพเจ้า จะ มี โอกาส ทอบ แทน คุณ ท่าน ได้
บ้าง ”

๒ ไถฮอน ได้ ฟัง ดัง นั้น ก็ หัว เราะ เยาะ แล้ว
ว่า “ ตัว เจ้า เล็ก นิด เตี้ยๆ เท่านั้น จะ ช่วย
ข้า ผู้ เปน สัตว์ โหญ่ ได้อย่างไร ? แต่ ข้าง เอะ
สัตว์ อย่าง เจ้า ถึง จะ ฆ่า เสีย ให้ ตาย ก็ ไม่ มี ประโยชน์
ข้า จะ ปล่อย ให้ เจ้า ไป ตาม คำ เจ้า ขอ ” ว่า แล้ว
ก็ ปล่อย ให้ หนี ไป

๓ ต่อ มา อีก สอง สาม วัน ไถฮอน ติด ข่าย
ที่ พราน เขา มา ตัก ไว้ จึง ร้อง ด้วย เสียง อัน ดัง
เมื่อ หนี ได้ ยืน เข้า คิด ว่า ไถฮอน ถูก ติด กับ จึง
รีบ วิ่ง มา โดย เร็ว เพื่อ จะ ช่วย ไถฮอน ตาม กำ ตั้ง

ของ ตน ครั้น มา เห็น ไถฮอน ทิด ช่าย อยู่ จึง ว่า
 “ท่าน ผู้ มี คุณ, ข้าพเจ้า มีความ เสีย ใจ ด้วย ท่าน
 เป็น อัน มาก แต่ ก่อน ท่าน เคย ได้ มี ความ กรุณา
 แก่ ข้าพเจ้า บัด นี้ ท่าน ได้ ความ ทุก ข์ ยาก ข้าพเจ้า
 จะ ขอ ช่วย ท่าน เพื่อ เป็น การ ตอบ แทน คุณ ท่าน บ้าง”

๔ แล้ว หนู ก็ ตรง เข้า กัด ช่าย นั้น และ
 พยายาม กัด อยู่ จน ขาด ออก เป็น รู กว้าง ใหญ่ เมื่อ
 ไถฮอน หลุด ออก มา ได้ แล้ว ก็ มี ความ ชอบ ใจ หนู
 เป็น อัน มาก แล้ว ต่าง ก็ จาก กัน ไป

๕ นัก เรือน เหล่า นี้ เห็น จะ ไม่มี ใคร เคย เห็น
 ไถฮอน ตก กระ มัง บาง ที่ จะ เข้า ใจ ว่า ไถฮอน
 นั้น รูป ร้าง หน้า ตา คล้าย กับ สิงห์ ไต่ ที่ เขา นำ มา เล่น
 ใน การ แห่ เจ้า หรือ มา เขียว ขอบ ทาน เมื่อ คราว ตรุศ
 จีน ถ้า เช่น นั้น เป็น ความ เข้า ใจ ผิด ไถฮอน
 เปง ลัทธิ ทุ ร้าย คล้าย เสือ รูป และ ขนาด ก็ เกือบ

คล้ายกัน แต่มีผม คอยาวรุงรัง ที่อยู่ของ
มันอยู่ใน ทะเลทรายในประเทศอะเวเบีย หรือในทวีป
แอฟริกา ชุกชุม เดียวนี้ก็ยัง มีอยู่อีกมาก

๕ เรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่า หนูเป็นสัตว์
จำคุณของผู้ที่มีคุณ แก่ตน แม้แต่ร่าง กาย
ของ หนู เล็ก ก็จริง แต่เมื่อ ไลออน ซึ่ง เป็น สัตว์
ผู้ มีคุณ แก่ตัว ได้ ความ ทักขิยา ก็ ถูกติดข้าย
หนู ก็ยังมี ความ คุสาทะ มา ช่วย กัด ขายนี่ ให้ เป็น
ช่องใหญ่พอไลออน หลุด พ้นไปได้ นับว่า เป็น
สัตว์ ฉลาด และ เป็น สัตว์ ที่มี ความ กตัญญู
ต่อผู้ มีคุณ มาก ควร เป็น ที่ สรรเสริญ แก่ ผู้
อื่น แท้

๖ ความ กตัญญู นี้ เป็น ความ ดี อย่าง ยิ่ง
ธรรมดาคน ที่ จะ ต้อง มี ความ กตัญญู ทุกคน ผู้
ใด มีคุณ แก่ตน อย่างไร ผู้ใด ได้ ทำคุณ แก่ตน

อย่างไร ต้องจำไว้ อย่าลืมเสีย แล้ว ต้องคิด
หาช่องโอกาส ทำ คุณ ตอบ แทน ท่าน เสมอไป

๗ ก็เด็ก ๆ ทุกวัน นี้ มี ใคร ที่ เป็น ผู้ มี คุณ
แก่ ตน บ้าง ละ ? เมื่อ คิด ดู คง จะ เห็น ได้ ว่า

(๑) บิดา มารดา เป็น ผู้ มี คุณ ที่ ได้ เลี้ยง มา
แต่ เด็ก จน โต และ มี ความ รัก ใคร ชุ่ม ชู น อม
กล่อม เกด เลี้ยง บ่ม กั้น อนุเคราะห์ ต่าง ๆ จน ได้ มี
ชีวิต รรอต มา ทราบ เท่า บัด นี้ (๒) ครู อาจารย์ ก็
มี คุณ ที่ สอน เรา ให้ รู้จัก ประพฤติ ตัว ดี แล้ว
ให้ วิชา สำหรับ เป็น ความ ฉลาด คิด ตัว ต่อ ไป ภาย หน้า
ด้วย นี่ เป็น ตัว อย่าง ที่ เห็น ได้ ง่าย ๆ

๘ นอกจาก นี้ ยัง จะ มี ผู้ อื่น ที่ มี คุณ แก่ เด็ก
บ้าง เด็ก น้อย อีกร ก็ จะ มี ผู้ ไต มา ช่วย พยาบาล
เมื่อ เจ็บ หรือ จะ มี ใคร พา มา ส่ง บ้าน เมื่อ เวลา
หลง ทาง หรือ จะ มี ผู้ ไต ให้ เลื่อน ผ่า ให้ สิ่ง

ของ และเครื่องเล่นต่าง ๆ หรือจะมีเพื่อน นักเรียน
ด้วยกัน ช่วย แนะนำ ในการ เรียน ให้ เหล่านี้ เรียก
ว่า เป็น ผู้ มี คุณ ทั้ง สิ้น

๙ เมื่อเด็ก ๆ โตขึ้น มีความรู้มากขึ้น
ก็จะทราบว่า ผู้ มี คุณ อัน ใหญ่ ยิ่ง ของ เรา นั้น นอก
จากบิดา มารดา ครู อาจารย์ ยังมี อยู่ อีก ผู้ หนึ่ง คือ
พระเจ้า อยู่ หัว ของ เรา ใน เวลา นี้ เพียง ให้ ทราบ ไว้
ว่า ท่าน เป็น ผู้ บำรุง ศาสนา ของ เรา และ เป็น ผู้ บำรุง
เรา คน ไทย หมด ด้วย กัน ให้ อยู่ เย็น เป็น สุข จึง
ควร นับ ถือ ว่า ท่าน เป็น ผู้ มี คุณ อัน ประเสริฐ ยิ่ง

๑๐ ก็ เมื่อ ทราบ ว่า ใคร เป็น ผู้ มี คุณ แก่ เรา
บ้าง ดังนี้ แล้ว จึง ควร จะ จด จำ ไว้ ใน ใจ เสมอ
และ คิด ตอบ แทน คุณ ท่าน ให้ สม กับ ที่ ท่าน มี คุณ แก่
เรา จึง จะได้ ชื่อ ว่า เป็น คน มี กตัญญู และ
จึง จะ นับ ว่า เป็น คน ดี ได้

๑๑ ผู้ที่ไม่รู้จักคุณ ผู้มีคุณนั้น ถึงจะเป็น
 คนที่มีความรู้ และ เป็นคนซื่อตรงอย่างไร ๆ
 ก็ยังไม่เป็นคนดีได้ เขาเรียกว่า คน อกตัญญู ๆ
 คำนี้ก็แปลว่าไม่รู้จักคุณ ของผู้มีคุณ คำ 'อ'
 นั้นคือ 'ไม่' นั่นเอง คนอย่างนี้ จะนับถือไม่ได้
 และก็ไม่มีความเจริญแก่ตน คงจะไม่มีความ
 ความสำเร็จ กลับจะมีผู้ หลีกหนีเสียอีก บรรดา
 นักเรียนขออย่าให้มีใครได้ ชื่อว่าเป็นคน อกตัญญู
 เลย เป็นอันขาด

๑๒ เมื่อได้ทราบแล้วว่า พระเจ้า อยู่หัว
 บิดามารดา ครู อาจารย์ เป็นผู้มีคุณแก่เราอย่าง
 ประเสริฐ เราจึงขอชักเตือนในที่สุดนี้ว่า ให้คิด
 ถึงคุณของท่านเสมอ เมื่อโตขึ้น คงจะเห็นได้
 เอง ว่า มีโอกาสที่จะ ตอบแทน คุณท่าน อย่างไร

ใน เวลา เมื่อยัง เป็น เด็ก อยู่ ก็ จง อุตสาห์ คำนับ
กราบ ไหว้ ท่าน นึก ถึง พระเดช พระคุณ ของ ท่าน
ไว้ ใน ใจ เสมอ ก็ จะ ได้ ชื่อ ว่า เป็น เด็ก มี
กตัญญู และเป็น เด็ก ดี ได้ ชื่อนี้ หนึ่ง

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกต ได้

ทರುศ	ประเทศ อเรเบีย	ทวีป แอฟริกา
กตัญญู	อกตัญญู	สรวเสริญ
นักปราชญ์	พระเจ้า อยู่หัว	ประเสริฐ
ทราบเท่า	อสาหะ	กราบ ไหว้

บทที่ ๑๖

กฤษณาสัตว์

๑ สัตว์ ที่ เปน ประโยชน์ แก่ มนุษย์ นั้น มี มาก
เช่น ควาย สำหรับ ไถนา ม้า สำหรับ ขี่ ชี วัว

สำหรับ ลากเกวียน ขน ของ ช้าง สำหรับ งัด ขุน
ใน บ้าง ลง น้ำ สุนัข สำหรับ เฝ้า บ้าน แมว สำหรับ
กัดหนู และ เนื้อวัว เนื้อหมู ปลา เบ็ด ไก่
ก็ได้เป็น อาหาร ของ เรา ถ้า เรา ไม่ได้ อาศรัย สัตว์
เหล่านี้ เรา ก็ จะ ก็นักร มาก เรา จะ ต้อง กิน
แต่ ข้าว และ ถั่ว งา ผัก หญ้า ต่าง ๆ คง ทำให้ รัศ
อาหาร สิ้น อด รวย ไป มาก ข้า ไม่ มี ควาย จะ ได้ อะไร
ไถนา จะ มี ไม่ มี ข้าว พอ กิน หรือ ?

๒ ม้านั้น ยกไว้ ถ้า ไม่ มี สำหรับ ลาก รถ
เราก็ เดิน ได้ หรือ จะ ใช้ คน ลาก อย่าง รถ แจ็ก ก็ได้
แต่ ก็ คง สิ้น สดอย สิ้น งาน ไป มาก และ คง ต้อง
ลำบาก แก่ แรง คน ทวี ขึ้น อีก หลาย เท่า ใน การ
ที่ จะ ลาก รถ และ เกวียน เหล่า นั้น

ทุก วัน นี้ เรา ได้ เห็น รถ งาน ๆ ม้า งาน ๆ
ดู เป็น สง่า แก่ บ้าน เมือง และ เป็น ความ สดวก แก่

การไปมาที่ต้อ้ง การ จะให้เร็ว เพราะ ฉะนั้นเรา
จะ ทั้ง ม้า เสีย ที่ เตี้ยว ก็ไม่ได้ เมื่อ เปน เช่น นี้ เรา
ก็ ต้อ้ง นับ ว่า ม้า และ สัตว์ ทั้งหลาย เหล่า นี้ ย่อม
เปน ประโยชน์ แก่เรา ทั้ง สิ้น

๓ ธรรมจรรยาคนที่ต้อ้งเป็น คน มีความกตัญญู
คือ ถ้าใคร มี คุณ แก่ ตัว ที่ต้อ้ง รู้คุณ และ คิดขอบ
แทน คุณ เสมอไป นี่ เรา ได้ เห็น แล้ว ว่า ช้าง
ม้า วัว ควาย สุนัข แมว หมู ปลา
เปิด ไข่ ฯลฯ มี คุณ แก่เรา ๆ จึง ควร จะมี
ความ กตัญญู คิด ถึง คุณ ของ สัตว์ เหล่า นี้ อย่าง
เตี้ยว กัน กับ ที่ เรา จะ คิด ถึง คุณ ของ คน ผู้ ที่ ได้ ทำคุณ
ให้ แก่เรา เหมือน กัน

๔ ก็ เรา จะ ตอบแทน คุณ สัตว์ เหล่า นี้ ได้
อย่างไรเล่า ? เรา จะ ให้ เงิน ให้ ทอง สัตว์ เหล่า
นี้ ก็ คง ไม่ ยาก ได้ เพราะ ไม่ รู้จัก ใช้ เรา จะ ให้

เสียให้เสีย สัตว์เหล่านี้ ก็ไม่ ต้อง การ ฆ่า ห่ม
 เรา จะ ทำ อย่างไรดีเล่า จึง จะ ทด แทน คุณ สัตว์
 เหล่า นี้ ให้ สมดัง ที่ มัน ทำ คุณ ให้ แก่ เรา เป็น อัน มาก
 ได้ บ้าง ? เมื่อ มา ตฤก ตรของ ตุ ก็ เห็น ไ้ อยู่ อย่าง
 เดียว ว่า เรา ต้อง เลี้ยง มัน ให้ ดี ให้ มัน กิน
 ให้ อิ่ม ให้ มัน นอน ให้ หลับ ให้ มัน อยู่ ให้ เป็น สุข
 และ ให้ มัน ทำ งาน ให้ แก่ เรา แต่ พอ สมควร

๕ เมื่อ เรา ทำ ดัง นี้ ก็ ได้ ชื่อ ว่า เรา มี ความ เมตตา
 กรรมา มัน นี้ แหะละ จึง จะ เป็น การ ทอด แทน คุณ
 สัตว์ ที่ มัน ได้ มี คุณ แก่ เรา มา ใน ทุก วัน นี้ เป็น อัน มาก
 และ เรา จึง จะ ได้ ชื่อ ว่า เป็น คน กตัญญู แท้ คือ
 แปล ว่า รู้ จัก คุณ ของ ผู้ มี คุณ จริง ๆ ไม่ เฉพาะ
 แต่ คน เรา ด้วย กัน แม้ แต่ สัตว์ เตี้ย ร้าง นาน ที่ ได้
 ทำ คุณ ให้ ก็ ไม่ ลบ หลู่ ยัง คิด ถึง คุณ ของ มัน อยู่
 เสมอ ด้วย

๖ เด็ก ๆ คงเห็นได้ว่า มีคนแปลกหน้า มาก
ที่เป็นคน ออกตัญญู เช่นคนที่เคยยืม สุนัขไว้ ให้
เฝ้าบ้าน แล้วไม่ให้เข้ากินให้อิ่ม หรือคนที่ตั้ง
โรงรถเช่า เลี้ยงม้าไว้สำหรับ ลาก รถเอาเงิน
แต่ไม่ให้เข้าให้หญ้า กิน พอ จนม้าผอม ลากรถ
เกือบไม่ไหว เมื่อขึ้นสะพาน ยัง ข้ำ หวด ด้วย แห่อีก
นี่เป็น ความผิดอย่าง ร้ายแรง ที่สุด เป็น ความ
ปราชัยจาก กรุณา สัตว์ และเป็น ความออกตัญญู ด้วย
ที่ว่าออกตัญญูนี้ เพราะไม่รู้จักคุณ สัตว์ ที่ได้ทำ
ประโยชน์ ให้แก่ตน

๗ นอกจาก สัตว์ เหล่านี้ ยังมี สัตว์ อื่น ๆ ที่
บางคน จะ นึกว่าไม่มี ประโยชน์ แก่เรา และไม่
มีคุณ แก่เรา เช่น นก หรือผีเสื้อ หรือแมลงต่าง ๆ
หรือ สัตว์ เลื้อย คลาน ต่าง ๆ เป็นต้น สัตว์ ที่
เป็น สัตว์ เลี้ยง เช่น นกแก้ว นกขุนทอง หนูตะเภา

หนูจิ้ง ปลาเงิน ปลาทอง ถึงจะไม่ทำคุณทำ
ประโยชน์ให้แก่เราอย่าง ช้าง ม้า วัว ควาย ก็ดี เรา
ก็ยังเลี้ยงไว้ชมเล่น เปนความชื่นบาน นับว่าเปน
ประโยชน์อย่างหนึ่ง เราจึงจำ ต้อง กรุณามัน
และเลี้ยงดูมันให้ดี ด้วยเรารักมัน

๘ แต่สัตว์ที่เราไม่ได้ นำ มาเลี้ยง เช่น
ผีเสื้อ แมลงปอ และ สัตว์เลื้อย คดาน เหล่า นั้น
จะว่าไม่มีประโยชน์แก่เราเลยก็ว่าได้ ถึงแม้
ว่ามันจะไม่ เปน ประโยชน์ แก่เรา โดยตรง มัน
ก็ เปน ประโยชน์ ในทาง อ้อม คือ บาง อย่าง ก็ เปน
สัตว์ที่ เปนอาหาร สำหรับ สัตว์ อื่น อัน เปน ประโยชน์
แก่เรา บางอย่างก็ ช่วยผสม พืชพรรณ ต้นไม้ ดอกไม้
อัน เปน ประโยชน์ แก่เรา ให้ งอกงาม ต่อไปได้ ตุ๊ก
แมลงผึ้ง แมลงหวี่ เปน ต้น

๙ บาง อย่าง ก็ กิน สัตว์ เล็ก ๆ ที่ ทำ ให้

ต้นไม้ ของ เรา เสีย บาง อย่าง ก็ กิน สัตว์ เล็ก ๆ
 ที่ กิน ไส้ หนอน ต้นไม้ ของ เรา ดู คง ตก กิน หนอน
 ที่ ทำ อันตราย แก่ ต้นไม้ เปน ต้น ก็ นับ ว่า เปน
 ประโยชน์ แก่ เรา ใน ส่วน ที่ ช่วย เรา รักษา ต้นไม้
 สัตว์ เหล่า นี้ เรียก ว่า มี ประโยชน์ ทาง อ้อม และ สัตว์
 ไต ๆ ใน โลก นี้ ทั้ง หมด ที่ เรา นึก ว่า ไม่มี
ประโยชน์ โดย ทาง ตรง แล้ว ย่อม มี ประโยชน์
แก่ เรา โดย ทาง อ้อม เช่น นี้ ไม่ มาก ก็ น้อย ทั้ง นั้น
แต่ หาก เรา ไม่ มีความ รู้ พอ เรา จึง มัก หลง ผิด
เหมา ว่า มัน ไม่ ทำ ประโยชน์ ให้ แก่ เรา เลย

๑๐ ก็ เมื่อ ความ จริง เปน เช่น นี้ จึง ต้อง
 นับ ว่า สัตว์ ทั้ง โลก นี้ มี คุณ มี ประโยชน์ แก่ เรา ทุก ชนิด
 ไม่ มาก ก็ น้อย เรา จึง ต้อง รู้ จัก คุณ ของ มัน
 และ มี ความ เมตตา กรุณา มัน เปน การ ตอบ แทน ที่
 ไม่ ควร จะ ชำ มัน ก็ อย่า ชำ ที่ ไม่ ควร จะ ทำ อันตราย

แถมมันก็อย่าทำ จึง จะ เป็นการเมตตา กรุณา สัตว์
และ เป็น ความ กตัญญู แก่ สัตว์ ที่มี คุณ แก่ เรา โดย
ทาง ตรงหรือทางอ้อม อย่างไร อย่าง หนึ่ง ด้วย

๑๑ เต็ก คนใด ทำได้ดังนี้ เต็ก คน นั้น จะ
เป็นผู้ประพบัติ ถูก ทั้ง ทาง โลกย์ ทางธรรม เพราะ
ในทาง ธรรม ท่าน ก็ ห้ามไว้ว่า อย่าให้ ช้ำ สัตว์
ทาสีชีวิต ส่วนใน ทางโลกย์ก็ ถูก กับ ความ นิยม
ของคน ซึ่งผู้ดี มีความรู้ คือมี ความ กรุณา สัตว์
ไม่ทำ อัน ตราย แก่ ชีวิตหรือ ร่าง กาย สัตว์ใน ที่ ไม่
จำเป็น.

คำ ที่ ควร รู้ และ ควร สกตได้

อาหาร	กัณธาร	รส
ตฤกถของ	สัตว์เดี้ยวริฉาน	พืชพรรณ
กรุณา	ทางโลก	ทางธรรม

บทที่ ๑๗

ไม่เป็นคนใจ ขาดตกดินแดน

๑ คนขาดตกนี้ก็ ชน เพียง แต่ได้ยืนเสียง
 พลุ ตึง บึง บึง ก็ สดุ้ง เสียง ทั้ง ตัว ได้ยืนเสียง
 กระ ตึง รถ จักรยาน มา ข้างหลัง ก็ผวาโศก แขน ทาง
 เท้า ทางราว กับ ออกจิ้ง ไม่ได้เหลียวซ้าย แล
 ขวา ว่า จะ มาทางไหน ก่อน บาง ที่โศก พรวด
 พรวดเข้าไป ทหารรถให้รถทับก็มี

๒ เวลาดงเรือจ้าง ข้ามปากก็เหมือนกัน พอ
 ตก คลื่น บาง คน ก็ตกใจ ตก ขึ้นยืน เก้ก้าง ๆ พอ
 ที่เรือ จะ เบน หน้า รับ คลื่น ได้ตรง ๆ ก็ช่วยกัน
 ทำให้เรือเอียง บาง ที่ถึงแก่ล่ม ต้องลงไปลอย

คอว่าย อยู่ใน น้ำ ถ้า จะ นิ่ง สดกใจ อยู่เฉย ๆ
เห็น เรือ เชียง ทาง ไน้ ช่วย กัน ขึ้น ทาง นี้ได้ ให้ ตรง
ก็จะ ดีกว่า คนอื่น จะ มา ลัก เท่าไร เรือ ก็ คง ไม่ ล่ม
ผิดนัก น้ำ ก็ เข้า เรือ เปียก บ้าง นิด หน่อย เท่านั้น จะ
มี ดีกว่า ทำ ทา ขาด ตกใจ ตก ขึ้น เก้งก้าง ให้ เรือ ไคลง
ล่มไป อาย เขา เปลา่ ๆ หรือ ? เรื่อง ไม่ ควร
จะ ลำบาก ก็ ส่อ ทักหา ความ ลำบาก เช่นนี้ น่า ขาย
หน้า นึก

๓ เรื่อง ทะเกียงหก อีกอย่าง หนึ่ง สำคัญ มาก
คน ที่ มีสติ ดี ก็ ดี อยู่ ถ้า คน ขาด และ ติด
เปน เชื้อ ไบรณ เคย ใช้ น้ำ มัน มะพร้าว ตาม ทะเกียง
อยู่ ด้วย แล้ว อยู่ ข้าง ทำให้ เกิด โทษ หนัก พอ
ทะเกียง หก ไฟ ตก พับ พับ ขึ้น เจ้า ของ ก็ ขวัญ หนี
ที่ ผิด หมด บาง ที่ ก็ ยืน แล ดู ไฟ เฉย ไม่ รู้ ที่

จะ ทำ อย่างไร และ บาง ที่ กลับ เอา น้ำ ไป ราด ทำ
ให้ ไฟ น้ำ มัน ตก ไฟ ลง ขึ้น ถึง หลัง คาบ ยี่สิบ เคย ตก
ตาม ไม้ บ้าน เรือน พา ให้ เพื่อน บ้าน ฉิบ หาย กัน
คน ละ มาก ๆ ด้วย อีก

๔ ถ้า เป็น เรา เมื่อ ตะเกียง หก ไฟ ตก ขึ้น
เช่น นั้น เรา ก็ ไม่ ประวัธนา ตกใจ หาว ของ ใหญ่ ๆ
เป็น ต้น ว่า เลื่อ หรือ ที่ นอน หรือ ภาชนะ ใหญ่ ๆ เช่น
อ่าง หรือ ถึง ที่ อยู่ ใกล้ มือ มา คดุม ครอบ ให้ อัน
ถมไว้ ครัว เตี่ยว ไฟ ก็ จะ ตับ ไป หมด ถ้า โคม หรือ
ตะเกียง ไม่ หก เป็น แต่ ตก พับพับ ขึ้น เรา ก็ ปลด
หรือ ยก ไป วาง ไว้ ใน ที่ แฉ่ง คือ ที่ ไม่ มี เชื้อไฟ ไฟ
ก็จะ ต้อง ตับ ไป เอง ไม่ คิด อะไร ต่อ ไป ได้

๕ ว่า ข้าง ฝ่าย เพื่อน บ้าน บาง คน พอ เห็น
แสง ไฟ ตก ไฟ ลง ขึ้น ก็ ตกใจ รีบ เก็บ เข้า ของ

ไม่เป็น คนใจฉลาด ดิ้น เด้น

๘๓

รวบรวมได้แล้วก็ หอบหนี้ ทั้งบ้านเรือนไว้ทำไฟ
ไม่คิดที่จะพากันไปช่วยดับตัดต้นไฟเสียก่อน อย่า
ให้ถูกลามมากได้ พอที่ไฟจะไหม้ แต่หลังเตี่ย
ก็ปล่อย ให้ไหม้ถูกลามเป็นไฟใหญ่ไป ข้อนี้
หวังว่า นักเรียน ของเรา เมื่อเติบโต ขึ้น ภายหน้า จะ
ไม่เป็นเช่นนั้น แม้ที่ ดุจ จะ เกิดไฟ ขึ้น ข้าง บ้าน
ก็ คง จะ ช่วย กัน ดับ โดยเต็ม กำลัง ไม่ ชี้ ชลดา
ตาขาว หนีไป) เสียก่อนไฟ มาถึง ให้ไฟ กลับไหม้บ้าน
เรือน ของ ตน หมดสิ้น และ กลับ เข้า ใหม้ บ้าน คน
อื่น ต่อไป อีก ด้วย

๒ ที่ กล่าว มาแล้ว นี้ ส่วน แท้ จะ ชี้ ให้เห็น
ว่า บาง คน มักมี ใจฉลาด อย่างไร และ เพื่อ จะได้
เป็น เครื่อง สอนใจ นักเรียน ของเราไม่ให้ทำ ใจฉลาด
อย่างนั้น บ้าง

๗ คำที่ตรงกันข้ามกับฉลาดก็คือ ‘กตัญญู’
 แต่ที่บางคนเรียกว่า กตัญญู นั้น กลับเป็นฉลาดไป
 ก็มี เช่น คนพาลที่เที่ยวชอบทำร้ายเขา กลับหลัง
 หรือในที่มืด หรือกลุ่ม รุม ชก ตี เขา คนเดียว หรือ
 ที่เขามีพวกน้อย กว่า ดังที่กล่าวมาแล้วใน
 เล่ม ๑ เหล่านี้เรียกว่า ‘ฉลาด’ ทั้งสิ้น คนที่
 จะต้องมี ความ สะบาย และจะต้องไม่ ทำ เหยยเป็น
 อัน ชาติ เด็กใหญ่ที่ ช่ม เห่ง ตีกระตัก หรือเด็ก
 หลาย คน ที่ รุม กัน ชก ต่อย เด็ก คน เดียว ก็ยอม
 เป็น เด็กฉลาด ทั้งสิ้น ไม่ควรที่เด็กอื่น ๆ จะ
 คบเขาเป็น เพื่อนเลย

๘ การที่ ไม่ กตัญญู จะถือเอาว่าเป็น
 ฉลาดเสมอไป ก็ไม่ได้ เพราะ ภาสิดโบราณ ก็มี
 ปรากฏอยู่ว่า “กตัญญู มัก บิน” กับอีก ข้อ หนึ่ง

ว่า “ ควร กล้า จึง กล้า ” เพราะ ฉะนั้น เรื่อง ต่อไป
นี้ ที่ จะ ชัก มา ให้ เห็น เปน ตัว อย่าง จะ ชม ว่า
กล้าไม่ได้ ด้วย เปน การ กล้า ใน ที่ ไม่ ควร กล้า
เปน อัน ไม่ ถู ตาม คำ ภาสิต ทั้ง สอง ข้อ นั้น และ
คน ที่ ไม่ ทำ ดัง นั้น จะ ก็ เห็น ว่าฉลาด ก็ ไม่ ถูก
เพราะ เปน การ ที่ ทำ ถูก ต้อง ตาม ที่ ควร จะ ทำ แล้ว

๗ คือ ชาย คน หนึ่ง ไทยสถาน รถมาร มา จาก
บาง กระบือ พอ มา ถึง ถนน เขาวราช อยากรจะ ไคร้
ลง คน ก็ ยัง ไม่ เคย ลง จาก รถ เวลา รถ แล่น เลย
และ ยัง ไม่ ทราบ วิธี ด้วย แต่ ถือ เสี่ย ว่า ตัว เปน
คน ไม่ รั้นฉลาด จะ กระโดด ลง มา จาก รถ เท่านั้น
จะ ต้อง ให้ เขา รอ เสี่ย เวลา ด้วย หรือ ? จึง กระโดด
พรวดพราด ลง มา กำลัง รถ แล่น ฉิว ๆ อยู่ อย่าง
นั้น ไคร้ เข้า ใจ ว่า จะ กระโดด ลง มา ยืน ตั้ง ตัว ตรง

อยู่บน ถนน หรือ? เปล่า หามิได้ กระโดดลงมา
นอน ถัด อยู่ กลาง ถนน ทาง ทาก เศษ บุญ คุณ
พระ ช่วย คัม เกรง วิชา รด จึง ไม่ ทับ

๑๐ คน ชนิด นี้ จะ เรียก ว่า กล้า ก็ เรียก ไม่ ได้
อยู่เอง เพราะ กล้า ใน ที่ ไม่ ควร กล้า กลั บ กลาย
เป็น ใจ ตระ เขา ความ ไป เสีย อีก และ คน ที่
เรียก ให้ รด รอ ใน เวลา จะ ลง ไม่ กระ โดด พรวด
พรวด ลง มา ที่ เดียว ทั้ง นี้ จะ เหมาะ ว่า เป็น คน
ฉลาด ก็ เหมาะ ไม่ ได้ เพราะ เขา ทำ ถูก แล้ว เขา
ได้ ที่ ถูก ทรง ตุ ทาง ได้ ทาง เสีย ถ้วน ถี แล้ว เห็น
ว่า ไม่ ควร ทำจริง จึง ได้ ไม่ ทำ ต้อง เรียก ว่า เขา
เป็น คน รอบ คอบ จึง จะ ถูก หาใช้ คนฉลาด ไม่

๑๑ คน ที่ กล้า ดี ก็ คือ คน ที่ รู้จัก กล้า แต่ ที่
ควร กล้า ไม่ กล้า จน ถึง กระ โดด จาก รด ลง มา

ไม่เป็นคนใจฉลาดตื่นเต้น

๘๗

นอน กิ่ง อยู่กลาง ถนน ว่าข้าง การ ต่อสู้ ก็ ไม่
แอบทำใครลับหลัง จำไม่ได้ หรือ ใน ธรรมจริยา
เล่ม ๑ กล่าว ว่า “คนกล้าต้องไม่รังแกใคร ไม่
ทำใครที่เล็กกว่า และไม่แอบทำร้ายใครลับหลัง
ถ้าสู้ก็สู้กัน ซึ่ง ๆ หน้า ถ้าเห็นไม่ควรทำก็
ไม่ทำ คนชนิดนี้จึงเรียกว่ากล้า” จง อย่า
ลืมคำภาสิตว่า “ควรกล้าจึงกล้า” กับ “กล้า
นักรบก็บั่น” และอย่าลืม ว่าการ ที่มีใจฉลาดจน
ไม่มีสติ นั้น ก็ เป็น การชั่ว มากเหมือนกัน

คำที่ควรรู้ และ ควร สกตได้

สติ	ภาวน	หาญ	ตามอำเภอใจ
โดยสาร	ติณ	ภาสิต	โศกเขลา
เบาคความ	ฉลาด	ตาขาว	สติ.

บทที่ ๑๘

รักชาติ

๑ เด็ก คน หนึ่ง ชื่อ นาย รัก พวก พ้อง มี
 คน พอใจ ล้อ เลียน มาก เพราะ รูป ร้าง น่า เห็น
 เวลา ไกรภ ก็ ดู ท่วง ที่ น่า รัก ขึ้น แต่ เวลา ล้อ ให้
 ร้อง ให้ ก็ ดู หน้า ตา น่า รัก เหมือน กัน

๒ ล้อ อะไร ก็ ไม่ ไกรภ เท่า ล้อ เรื่อง บ้าน
 และ ล้อ เปน ข้อ ดี เตียน ให้ เปน ความ เสีย หาย ต่าง ๆ
 จน มี คน ชอบ คอย ยั่ว เย้า เปน อัน มาก เพื่อน
 บ้าน พอใจ พา กัน ล้อ จน ถึง ร้อง ให้ ไช ๗ ก็มี เขา
 ก็ ไม่ได้ ทำ อะไร ให้ เจ็บ ปวด เปน แต่ พุด ให้ ขัดใจ
 เท่านั้น ที่ พุด ก็มี ใช้ พุด เปน ดุ คั้น เขา พุด อย่าง
 ล้อ และ หัว เราะ เยะ เียง ไม่ ขึ้น จน ไกรภ มาก ก็
 ต้อง ร้อง ให้ ไป เอง

๓ มีผู้เคยล้อว่าบ้านที่อยู่ที่นี่ไม่ดี เป็นบ้านไม่สวย เป็นบ้านเลว คนที่อยู่ในบ้านก็เป็นคนไม่ดี มีแต่คนเลว ๆ อยู่ทั้งสิ้น โรงเรียนที่ไปเรียนก็เป็นโรงเรียนไม่ดี ครูที่สอนก็ไม่ใช่โรงเรียนก็ไม่สวย ไม่สะอาด เพื่อนนักเรียนด้วยกันก็ล้วนแต่เป็นคนเลว ๆ ทั้งนั้น นายรักพวก พ้องโกรธ และ เตียง คอเป็นเส้นที่เดียว

๔ ใครว่าบ้านเรือนไม่ดีเป็นไม่ได้ โกรธมากนัก ใครจะ นิินทาพี่น้องก็ไม่ได้ คอยเจ็บร้อน แทน และ เตียง แทน ใคร จะ ว่าโรงเรียนที่ไปเรียน อยู่ที่นี่ไม่ดีก็ไม่ได้ คอย ออกรับ เพื่อนนักเรียนด้วยกันก็ไม่ชอบให้มีผู้อื่น ติดเบียน ถ้าใครมา นิินทา เป็น ความไม่จริงให้เข้าหู ก็โกรธเท่า กับ เขา นิินทา ตนเอง เหมือน กัน

๕ นายรัก พวก พ้อง คน นี้ เมื่อ เวลา อยู่
โรงเรียน มีเพื่อน นักเรียนรัก ทุกคน เพราะ ถ้าใคร
เขา ว่าก็ คอยเถียง แทน อยู่ ถึง บิดา มารดา และ
ญาติพี่น้อง ก็รัก มาก เหมือน กัน เพราะ เห็น ว่า เป็น
เด็ก ดี ไม่ยอมให้ ใคร ครอบงำ บิดา มารดา ญาติ พี่
น้อง และ เพื่อน ฝูง ได้ เมื่อ โต ขึ้น นายรัก พวก พ้อง
คง จะ เป็น คน รักชาติ และ รัก บ้าน เมือง มาก

๖ คำว่ารัก พวก พ้อง หรือ รัก ชาติ รัก
บ้าน เมือง นี้ แปล ว่า อะไร ? บางที เด็ก บางคน
จะ ยัง ไม่ เข้าใจ แต่ เด็ก ทุกคน ย่อม รู้ รัก รัก พวก
พ้อง รัก ชาติ และ รัก บ้าน เมือง อยู่ ในใจ ทั้ง สิ้น
โดยที่ ไม่ได้ ยินเสียง ใคร พูด จึง ทำให้ ไม่ได้ นึก ถึง
และ ไม่ เข้าใจ ว่า คำว่า รัก ชาติ แปล ว่า อะไร แน่

๗ เมื่อ ใคร มา แกล้ง ว่า บ้าน ของ เรา ไม่ ดี ทำ ไม่

เราจึงโกรธ ? ก็เพราะเหตุว่าบ้านของเราเป็น
ที่ ๆ เราอยู่ และที่ ๆ เราเกิดมา เราไม่อยาก
จะให้ใคร มา ตี เตียน ว่า กล่าวให้เป็น ความเสีย หาย
เมื่อใคร แก่ถึงว่า พี่น้อง ของเรา ชั่วทำไมเราจึงโกรธ ?
ก็เพราะเหตุว่า พี่น้อง เป็น ที่รัก ของเรา ถ้าใคร
ได้ ความ ว่า พี่น้อง เรา ชั่ว ก็เหมือนหนึ่ง ว่า
กระทบ มา ถึง ตัว เรา ว่า เป็น พี่น้อง ของ คน ที่ ชั่ว
เหมือน กัน

๘ ใคร แก่ถึง ประจาน ว่า โรงเรียน ของ เรา ไม่ ดี
ทำไมเราจึงโกรธ ? ก็เพราะ ว่า เรา เรียน อยู่ ใน
โรงเรียน นั้น และ ชื่นชอบ ว่า เป็น นักเรียน ของ โรงเรียน
นั้น ด้วย จำ เป็น ต้อง รัก มาก กว่า โรงเรียน อื่น ๆ
ถ้าใคร แก่ถึง ได้ ความ ว่า โรงเรียน ไม่ ดี ก็เท่า กับ
ว่า กระทบ ว่า ตัว เรา เป็น นัก เรียน ของ โรงเรียน ที่ เลว

เหมือนกัน เรา ต้องเป็นที่ ไม่พอใจ อยู่เอง

๙ ใคร แก่ถึง ว่าเพื่อน นักเรียน ของ เรา เป็น คนไม่ดี ทำไมเราจึงโกรธ? ก็เพราะเหตุว่า เพื่อน นักเรียน เป็น คนที่อยู่ ใรง เรียน เดียว กัน ว่า เพื่อน ก็เหมือน ว่ากระทบ ถึง ตัวเรา และเหมือน ว่าติเตียน ใรงเรียน เราว่ามีเด็กนกรเรียนไม่ดี จะ ไม่ให้เราโกรธ และ ถ้าง แทน ตาม ความที่ เป็น จริง อย่างไรได้? ถึง แม้ ว่า คำ ที่เขา ว่านั้น จะ เป็น ความจริงก็ ดี เขาก็ไม่ควรจะ ว่าอย่าง แก่ถึงติเตียน ให้เป็น ความ ขายหน้า ควร จะ พูด บอก อย่าง ทัก เตือนโดย ดี เราจะได้ นำไป ทัก เตือน พี่น้อง หรือ เพื่อน นักเรียน ของ เราให้ดีขึ้น

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกตได้

ถ้อยเตือน

ติเตียน

นิมทา

ลบหลู่

ประจาน

โกหก

รูป

ใส่ความ

ความเสียหาย

บทที่ ๑๘

รักชาติ (ต่อบทที่ ๑๗)

๑๐ นอกจากบ้านเรือน และโรงเรียน ซึ่งเป็น
ที่เล็ก น้อยนี้ ยังมีที่ใหญ่ ๆ ที่เรามีความรัก
มากกว่า บ้านเรือน และโรงเรียน อีก คือ บ้าน
เมืองของเรา ที่เรียกว่า เมืองไทย หรือ
ประเทศสยาม จงจำไว้ว่า เมืองไทย อย่าลืม
เพราะเป็นบ้านเกิดเมืองมิตรของเรา ๆ ที่ต้องรัก
ให้มาก ๆ ต้องรักมากกว่าบ้านที่เราอยู่ และ

ต้อง รัก มากกว่าโรงเรียน ที่เรา เรียน

๑๑ นอกจากญาติ พี่ น้อง และ เพื่อน ซึ่ง เป็น
แต่ คน เล็ก น้อย ยังมีผู้อื่น ที่เรา รัก มากกว่านี้
ขึ้นไปอีก คือ พระเจ้าแผ่นดิน ของเรา และ
คนไทย เราด้วยกัน หรือที่เรียกว่า ชาติ ของเรา
เพราะเรา เกิดมา เป็นไทย ด้วยกัน เป็น พวก เดียว
กัน เป็น ชาติ เดียวกัน พูด ภาษา เดียวกัน
จะไม่ให้ เรา รัก กัน และ ช่วยเหลือ กัน มาก
กว่าที่ เรา รัก ชาติอื่น ๆ ที่เป็น คน ต่าง ชาติ ต่าง
ภาษาอย่างไรได้ ?

๑๒ ถ้าใครจะเอาความไม่จริงมา แกล้ง ตีเตียน
ว่า เมือง ไทย เป็น เมือง ไม่ ดี เช่น นั้น ๆ
หรือพระเจ้าแผ่นดิน ของเรา ไม่ดี อย่าง นั้น ๆ ให้
เราได้ยิน ต่อหน้า เรา จะนิ่ง พัง ไม่ได้ เป็นอันขาด

เพราะ มันหลงไปตามเข้าไปในหัวอก หัวใจ ราว
กับใคร เขามีคัมภีร์มา แหง มันให้รู้สึกเจ็บใจแค้น
ใจ และ แสบร้อนใจ ฝน อย่างยิ่ง

๓๓ บ้านเมืองของไทย ๆ ก็รัก บ้าน
เมืองของญี่ปุ่น ๆ ก็รัก บ้านเมืองของจีน ๆ
ก็รัก บ้านเมืองของฝรั่ง ๆ ก็รัก พระเจ้า
แผ่นดิน ของใคร และ ชาติ ของใคร ๆ ก็รัก
เพราะ ฉะนั้น พระเจ้าแผ่นดิน ของเรา และ ชาติ ของ
เรา ๆ ก็ต้องรักให้มาก ๆ เหมือนกัน

๑๔ แม้ถึงตัวเราเองเรา ก็ยังไม่รักเท่า ชาติ
และ บ้านเมือง ของเรา ไม่เช่นนั้น คน บาง คน เขา
จะไปรบ เขา ชีวีตร เข้าฝ่าอาด อด อด คือ ข้าศึก เพื่อ
จะกู้บ้านเมืองของเขาทำไม? ก็เพราะ เหตุอย่าง

เดียว คือ เขา รักชาติและ บ้านเมือง มากกว่า
รักชีวิตของเขา ถึงชีวิตของเขา จะเป็น
อันตราย เขาก็ไม่เสียตาย ขอแต่ให้บ้านเมือง
ของเขา มี ชัยชนะ แก่ข้าศึก เท่านั้น

๑๕ เด็ก ๆ ต้องเรียน รัก บ้าน เรือน ญาติ พี่
น้อง รักโรงเรียน และ รัก เพื่อนร่วมโรงเรียน
เดียวกัน แล้วโต ขึ้น ความ รัก อันนี้จึง จะ กล้า
แข็งขึ้น และ จะทำให้เป็น คน รักชาติ รักบ้าน
เมือง ของ เขา มาก คนที่ไม่รักบ้าน ไม่รัก
โรงเรียน ไม่รักชาติและบ้านเกิดเมือง นิตนนั้น
เกือบ จะ นับว่าเป็น คนไม่ได้ เพราะ ดูเหมือนไม่มี
จิตใจ ไม่รู้จัก คิด ช่วย เหลือ พวกพ้อง และ
ชาติบ้าน เมือง ของ ตน คนเช่นนี้เขา คบ ค่ำ
ไม่ได้

๑๖ จงจำไว้ว่า บ้านเมืองของเรา และ ชาติไทย ของเรา จะเจริญได้ก็เพราะเราทั้งหลาย ซึ่งเป็นคนไทย ต่างมีความรัก และต่างพากันคิดทนุบำรุงให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เมื่อใครโตขึ้น จะทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองในทางใดได้ ก็ต้องทำโดยเต็มกำลัง และฝีมือ บ้านเมืองของไทยเราจึงจะเจริญเทียมบ้านเมืองของชาติอื่น ๆ เขาได้บ้าง

๑๗ ยิ่งถ้าเราเป็นคน รักชาติ ของเรา และ รักพระเจ้าแผ่นดิน ของเรา มากกว่ารักตัวเราเอง และเมื่อโตขึ้นเราจะทำการงานให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง และชาติของเรา ให้บ้านเมืองและชาติของเราดีเหมือนกันกับชาติอื่น ๆ เขา

คำที่ ควร รู้ และ ควร สกคได้

รักชาติ

ประเทศสยาม

เมืองไทย

ชาติไทย

พระเจ้าแผ่นดิน

ภาษา

ชีวิต

สัตว์

ภัย

มิตร

ทุน บำรุง

ความ ช่วย เหลือ

กระบวน
กรรมกร

